

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SCHILLER

WALLENSTEIN TRİLOGYASI
PICCOLOMINİLER

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

ALMAN KLÂSİKLERİ: 45

**WALLENSTEIN TRİLOGYASI
PICCOLOMINI'LER**

Eski Yunanlılardan beri milletlerin sanat ve fikir hayatında meydana getirdikleri şaheserleri dilimize çevirmek, Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek isteyenlere en kıymetli vasıtayı hazırlamaktır. Edebiyatımızda, sanatlarımızda ve fikirlerimizde istediğimiz yüksekliği ve genişliği bol yardımcı vasıtalar içinde yetişmiş olanlardan beklemek, tabûî yoldur. Bu sebeple tercüme külliyatının kültürümüze büyük hizmetler yapacağına inanıyoruz.

**1-8-1941
İSMET İNÖNÜ**

SCHILLER

WALLENSTEIN TRILOGYASI
PICCOLOMINI'LER
(Die Piccolomini)

Seniha Bedri GÖKNİL tarafından dilimize çevrilmiştir

PICCOLÖMINI'LER

ŞAHISLAR

W ALLENSTEIN, Friedland dükü, Otuz sene savaşında imparator ordularının başkomutanı.

OCTAVIO PICCOLOMINI, Generalleutnant

MAX PICCOLOMINI, oğlu, bir zırhlı alayının şefi.

GRAF TERZKY, Wallenstein'in eniştesi, birçok alayların şefi

ILLO, Feldmarschall, Wallenstein'in mutemedi.

ISOLANI, Hırvatların generali.

BUTTLER, bir dragon alayının şefi.

TIEFENBAH

VON MARADAS

GÖTZ

COLALTO

} Wallenstein'in emrinde
generaller.

Süvari yüzbaşısı NEUMANN, Terzky'nin muavini

Harb müşaviri von QUESTENBERG, İmparatorun elçisi.

BAPTISTA SENI, Astrolog.

FRIEDLAND DÜŞESİ, Wallenstein'in eşi.

THEKLA, Friedland prensesi - kızı.

KONTES TERZKY, Düşesin hemşiresi.

Bir Kornett.

Kont Terzky'nin başsofracısı.

Friedländer'in page'ları ve adamları.

Terzky'nin adamları ve mızıkacıları.

Birçok şefler ve generaller.

BİRİNCİ PERDE

Pilsen Belediye Dairesinde, bayraklarla
ve daha laşka askerî alâmetlerle süslü
gotik bir salon.

I. SAHNE

ILLO, ISOLANI ve BUTTLER ile.

ILLO. — Geciktiniz... Fakat nihayet geldiniz!
Yolun uzaklığı, kont Isolani, gecikmenizi mazur
gösterir.

ISOLANI. — Hem de eli boş gelmiyoruz.
Donauwörth'de, erzak yüklü altı yüz arabalık bir
İsveç taşıtının yolda olduğunu haber verdiler...
Hırvatlarım onu ele geçirdiler, beraberimizde ge-
tiriyoruz.

ILLO. — Buradaki büyük asker topluluğunu
beslemek için, tam sırasında geliyor.

BUTTLER. — Görüyorum ki burası daha
şimdiden pek kaynaşiyor.

ISOLANI. — Evet, evet; kiliseler bile asker
dolu. (*Etrafına bakarak.*) Hattâ Belediye Dairesi-
ne bile oldukça yerleşmişsiniz gibi görünüyor... Ne
yaparsın! Asker işini başarmak ve düzenlemek
için mümkün olanı yapar.

ILLO. — Otuz alayın albayı burada toplandılar; Tiefenbach'ı, Terzky'yi, Hinnersam'ı, Maradas'ı, Götz'ü, Golalto'yu, baba, oğul Piccolomini'leri burada bulcaksınız, birçok eski dostlar selâmlıyacaksınız. Yalnız Gallas ile Altringer henüz aramızda değiller.

BUTTLER. — Gallas'ı beklemeyiniz.

ILLO, hayretle. — Nasıl? Bildiğiniz bir şey...

ISOLANI, sözünü keser. — Max Piccolomini burada? O halde beni ona götürünüz! Onu hâlâ.. Tam on sene oluyor... Dessaus'da Mansfeld'e karşı savaş yaptığımız zaman, tehlikede olan babasına yardım için atıyle köprü üzerinden sıçırarak Elbe'nin coşkun akıntısını aşarken görüyorum. O zaman çenesinde ilk tüyler belirmeğe başlamıştı. Şimdi onun olgun bir savaşçı olduğunu işitiyorum.

ILLO. — Onu hemen bugün görürsünüz. Kärnten'den, düşes Friedland'ı ve Prenses'i getiriyor; öğleden evel burada olacaklar.

BUTTLER. — Dük, buraya karısıyle kızını da mı çağırıyor? Buraya çok insan topluyor.

ISOLANI. — Daha iyi ya. Ben burada yürüyüşten, döğüşten, hücumdan başka bir şey işitmiyeceğimi zannediyordum. Ve bakın, Dük sevimli şeylerin de gözümüzü şenlendirmesini istiyor

ILLO. — Düşüncelidir. (*Buttler'i biraz yana çekerek.*) Kont Gallas'ın gelmiyeceğini nereden biliyorsunuz?

BUTTLER, mânalı. — Beni de alıkoymağa çalıştı da

ILLO, ateşle. — Ve siz de boyun eğmediniz? (*Elini sıkarak.*) Mert Buttler!

BUTTLE. — Daha az zaman evel Dük'ün beni minnetar bırakan son lûtfundan sonra...

ILLO. — Evet, Generalmajor! Tebrik ederim!

ISOLANI. — Prens'in ona verdiği alay için değil mi? Ve hem de işittiğime göre süvari eri olarak girdiği ve derece derece yükseldiği alay? Demek, doğru! Emekli ve liyakatli bir askerin muvaffak olduğunu görmek bütün kıta için bir muharrik, bir örnektir.

BUTTLE. — Tebriklerinizi kabul edip etmemek hususunda müşküldeyim... İmparatorun tasdiki henüz glemedi.

ISOLANI. — Kabul edin, kabul edin! Seni¹ oraya yerleştiren el, imparatora ve nazırlara rağmen onu tutacak kadar kuvvetlidir.

ILLO. — Eğer hepimiz o kadar vesveseli olsaydık! İmparator bize hiçbir şey vermez... Ümidettiğimiz, malik olduğumuz her şey bize Dük'ten geliyor

ISOLANI, Illo'ya. — Aziz kardeşim, acaba şize bahsetmiş miydim? Prens alacaklılarımı tatmin etmek istiyor, bundan sonra bizzat kendisi haznedarım olmak, beni muntazam bir adam yapmak istiyor. Ve düşünün, üçüncü defadır ki onun şahane cömertliği beni mahva sürüklenmekten kurtarıyor ve şerefimi bağışlıyor.

ILLO. — Keşki yapmak istediğini daima yapabilse! Askerlerine toprak ve tebaa verirdi. Fa-

kat Viyana da nasıl elini kolunu bağıyorlar, ellerinden geldiği kadar kanadlarını kesiyorlar! Ya bu Questenberger'in getirdiği, yeni ve güzel talepler!

BUTTLER. — İmparatorun bu istekleri hakkında ben de ağız aradım... Fakat Dük'ün hiçbir noktada feragat göstermiyeceğini ümidederim.

ILLO. — Kendi haklarına * ait hususlarda muhakkak ki hayır; elverir ki mevkilerinden ayrılmayın!

BUTTLER, alâka ile. — Bir şey mi biliyorsunuz? Beni korkutuyorsunuz.

ISOLANI, aynı zamanda. — Hepimiz mahvoluruz!

ILLO. — Sözü keselim! İşte bahsettiğimiz adamın Generalleutnant Piccolomini ile beraber geldiğini görüyorum.

BUTTLER, endişe ile başını sallıyarak. — Buraya geldiğimiz gibi, dönemiyeceğimizden korkuyorum.

II. SAHNE

ÖNCEKİLER, OCTAVIO PICCOLOMINI, QUESTENBERG.

OCTAVIO. — Nasıl? Daha başka misafirler de mi? İtiraf ediniz, dostum! Başları zafer çelenkleriyle süslü bunca kahramanı bir karargâhın çevresinde toplamak için bu acıklı savaş lâzımdı.

QUESTENBERG. — Savaş hakkında kötü düşünen kimse, Friedländer karargâhına hiç gelmesin. Şu muhteşem nizam ve intizam dehasının bütün dünyayı kasıp kavururken yine olduğu gibi yaşadığını ve yarattığı büyük eserleri gördükçe, sebeb olduğu felâketleri unuttur gibi oluyorum.

OCTAVIO. — Hele şuraya bakın! İşte kahrâmanlar çevresini liyakatle tamamlayan yiğit bir çift: kont Isolani ve colonel Buttler... Bütün savaş zanaatı aynı zamanda gözümüzün önünde canlanıyor.

(Buttler ve Isolani'yi takdim ederek.)

İşte kuvvet ve sürat, dostum

QUESTENBERG, *Octavio'ya.* — Ve ikisi arasında tecrübeli bilgi.

OCTAVIO, *onlara Questenberg'i takdim ederek.* — Mabeyinci ve savaş müşaviri Questenberg, bu sayın misafirde İmparator'un emirlerini getiren elçiyi, askerlerin büyük koruyucusunu ve patronunu tâzim ediyoruz.

(Umumi bir sükût)

ILLO, *Questenberg'e yaklaşıp.* — Bizi karargâhta ilk defa şereflelendirmiyorsunuz, sayın elçi.

QUESTENBERG. — Evelce bir kere daha bu bayraklarla karşılaşmıştım.

ILLO. — Ve bunun nerede geçtiğini biliyor musunuz? Moravya'da Znaim'de, kumandayı ele alması için, İmparator tarafından Dük'e ricaya gelmişsiniz².

QUESTENBERG. — Ricaya mı? Herr Gene-

ral, bildiğime göre ne vazifem, ne de gayretim o kadar ileri gitmişti.

ILLO. — Pekâlâ! İsterseniz, size hatırlatayım. Ben çok iyi hatırlıyorum... Kont Tilly, Lech³ 'de bozguna uğramıştı... Bavyera düşmana açıktı... Avusturya'nın kalbine kadar gelmesine hiçbir engel kalmamıştı. O zaman siz ve 'Werdenberg⁴ efendimize geldiniz, onu ricalara boğdunuz, ve eğer bu acıklı hale merhamet etmezse onu İmparator'un teveccühünü kaybetmekle tehdidettiniz.

ISOLANI, yaklaşıır. — Evet, evet! Sayın elçi, bugünkü vazifenize göre, o eski vazifenizi memnurlukla hatırlamıyacağınız kolayca anlaşılıyor.

QUESTENBERG. — Ne sebeple? İkisi arasında hiçbir uygunsuzluk yok. O zaman Bohemya'yı, düşmanların elinden kurtarmak bahis mevzuuydu; bugün de onu dostlarından ve koruyanlarından kurtarmak istiyorum.

ILLO. — Güzel bir vazife! Bohemya'yı Saksonyalıların elinden kanımız pahasına aldıktan sonra, mükâfat olarak bizi memleketten kovmak istiyorlar.

QUESTENBERG. — Eğer bir felâket, başka bir felâketle değişmek istenmiyorsa, bu zavallı memleket aynı zamanda dostlarının da, düşmanlarının da boyunduruğundan azadedilmelidir.

ILLO. — Yok canım! Bu yıl iyi bir yıldı, köylü artık yeniden verebilir.

QUESTENBERG. — Evet, eğer sürülerden ve otlaklardan bahsediyorsanız, Herr Feldmarschall... Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ISOLANI. — Savaş savaşı besler. Eğer köylü askere giderse, İmparator da böylece daha fazla asker kazanır.

QUESTENBERG. — Tebaadan yana da o nispette fakirleşir!

ISOLANI. — Tuhaf şey! Biz hepimiz onun tebaasıyız!

QUESTENBERG. — Şu farkla ki herr Graf, bir kısmı faydalı çalışmalarıyla hazineyi doldururlar, diğerleri ise yalnız mertçe boşaltmasını bilirler. Kılıç İmparatoru fakirleştirdi; onu tekrar kuvvetlendirecek olan sabandır.

BUTTLER. — Eğer memleketin iliğini emen o kadar çok sülük olmasaydı, İmparator fakir düşmezdi.

ISOLANI. — İşler henüz o kadar kötüleşmedi. İşte görüyorum ki, (*Questenberg'in önüne dikilerek ve elbiselerini tetkik ederek.*) henüz altının hepsi sikkeye çevrilmemiş.

QUESTENBERG. — Tanrıya şükür! Biraz bir şey kurtarılabildi... Hırvatların elinden.

ILLO. — Tamam! İmparatorun, bütün iyi yürekli Bohemyalıları kırarak, teveccühlerini üzerlerine yığdığı, sürgün vatandaşların ganimetleriyle semiren, halkın sefaletiyle gelişen, yalnız umurun felâketinden mahsul alan ve şahane bir ihtişam içinde memleketin acılarıyla eğlenen Slawata ve Martinitz⁵ gibiler, savaşı kendi elleriyle tutuşturdukları bu yıkıcı savaşı ödesinler!

BUTTLER. — Ve ayaklarını daima İmparatorun masası altında bulunduran, bütün kazançları

açgözlülükle kapan, düşman karşısındaki askerin ekmeğini bölüşmek ve hesaplarını karıştırmak isteyen o memleket tufeylileridir.

ISOLANI. — Yedi sene evel alaylarımıza at satın almayı hızlandırmak için Viyana'ya gittiğim zaman, sanki sadaka istemeye gitmişim gibi, beni nasıl bir bekleme odasından öbürüne sürüklediklerini ve dalkavuklar arasında saatlerce bıraktıklarını ömrüm oldukça unutamıyacağım. Sonunda... Bana bir papaz gönderdiler⁶; günahlarımdan dolayı olacak diye düşündüm! Fakat hayır, o, süvari alayımızın atları için görüşeceğim adamdı ve işimi bitirmeden dönmeğe mecbur olmuşum. Daha sonra, benim Viyana'da otuz günde alamadığımı, Prens bana üç günde sağladı.

QUESTENBERG. — Evet, evet, bu kalem, hesapta görünüyor, bu alış veriştten dolayı hâlâ borçlu olduğumuzu biliyorum.

ILLO. — Savaş, kaba ve zorlu bir zanaattır. Tatlılıkla işin içinden çıkılmaz, her şey iyilikle idare edilemez. Eğer Viyana'da yirmi dört kötülükten en küçüğünün seçilmesi beklenecek olsaydı, daha çok beklenirdi! Güçlükleri hemen yenmeli; en iyisi odur! İnsanlar kırmak ve tamir etmekte ekseriya anlaşırlar. Ve acı bir seçimden ziyade menfur bir zaruret karşısında daha iyi uyuşurlar.

QUESTENBERG. — Evet, bu doğru! Prens bizi seçimden kurtarıyor.

ILLO. — Prens, kıtaları için bir baba endişesi duyar. İmparatorun hakkımızdaki tasavvurlarını görüyoruz.

QUESTENBERG. — Kayzer'in her rütbeğe karşı kalbi aynıdır ve birini ötekine feda edemez.

ISOLANI. — Demek onun için bizi, sevgili koyunlarını koruyalım diye çöle, vahşi hayvanlar arasına sürüyor.

QUESTENBERG, *acı bir istihza ile.* — Herr Graf, bu mukayeseyi siz yapıyorsunuz... Ben değil!⁷

ILLO. — Bununla beraber, biz, sarayın bizi zannettiği gibi olsaydık, bize hürriyet vermek tehlikeli olurdu.

QUESTENBERG, *ciddiyetle.* — Bu hürriyet verilmiş değil, alınmıştır; bunun için de onu frenlemek zaruridir.

ILLO. — Azgın bir at bulmağa hazırlansınlar.

QUESTENBERG. — Çok iyi bir binici onu yumuşatır.

ILLO. — Ama yalnız birini, onu terbiye etmiş olanı taşır.

QUESTENBERG. — Eğer terbiye edilmişse, bir çocuğa da boyun eğer.

ILLO. — Çocuğu, biliyorum, onu bulmuşlar bile⁸.

QUESTENBERG. — Siz sadece vazifenizle meşgul olun, isimle değil.

BUTTLER, *o zamana kadar Piccolomini ile bir kenarda durmuş, fakat görünür bir alâka ile mükâlemeyi takibetmiştir, yaklaşır.* — Herr Präsi-dent. Kayser'in Almanya'da mükemmel bir ordusu var. Bu imparatorlukta takriben otuz bin kişi ko-

naklıyor, Silezya'da on altı bin; 'Weserstrom, Rhein ve Main'de de on alay var; Schwaben de altı, Bav-yera'da on iki alay, İsveçlilere kafa tutuyor Hu-dutta istihkâmları müdafaa eden garnizonlar da ayrı. Bütün bu asker milleti, Friedländer'in gene-rallerine itaat ediyor. Bu kumandanların hepsi aynı mektebe gitmişler, aynı sütle beslenmişler, ve aynı kalb onları canlandırıyor. Onlar bu toprakta yabancı gibidirler. Onların ocağı da, vatanı da yal-nız vazifeleridir. Onları tahrik eden memleket sev-gisi değildir, çünkü benim gibi binlercesi yabancı ellerde doğmuştur; İmparator için de değildir, çünkü takriben yarısı yabancı hizmetten kaçak ola-rak bize iltihak etmiştir. Çifte kartal, aslan veya Zambak arması⁹ altında çarpışmak onlar için fark-sızdır. Fakat bir tek adam hepsini aynı kudrette bir frenle sevk ve idare ediyor, aynı sevgi ve korku ile bir vücutlaştırıyor. Ve yıldırımın kıvılcımı ken-di-yolu boyunca nasıl emin ve çabuk koşarsa, onun kudretli emirleri de Baltık dalgalarının çarptığı kumsallardan veya Etsch'in bereketli vâdilerini gö-ren en son ve uzak noktalarındaki nöbetçi kulü-besinden İmparator sarayının yanbaşındaki kara-kola kadar öylece hüküm sürüyor.

QUESTENBERG. — Bu uzun nutkun kısaca mânası nedir?

BUTTLER. — Bizi Friedländer'e boyun eğ-diren saygı, sevgi ve güven, bize sarayın Viyana'dan göndereceği herhangi bir adama nakledilemez. Ku-mandanın Friedländer'in eline geçişinin hâlâ sadık bir hâtırasını saklıyoruz. Acaba haşmetmeap İm-

parator ona hazır bir ordu mu verdi, alyaları için sadece bir şef mi araması kalmıştı?... Ortada ordu diye bir şey yoktu. Onu Friedländer'in yaratması lâzım geldi; orduyu İmparator ona vermedi, o İmparator'a verdi! Hayır, bize general olarak Friedländer'i İmparator vermedi. İş öyle değil, hayır, öyle değil! İmparatoru efendi olarak bize Friedländer verdi. Odur, bizi bu bayraklarla bağlayan, yalnız o!

OCTAVIO, aralarına girer. — Bu sadece size karargâhta, savaş adamları arasında olduğunuzu hatırlatmak içindir, Herr Kriegsrat. Askeri asker yapan, cüret ve hürriyettir. Eğer cüretle konuşmazsa, cüretle hareket edebilir mi?... Biri ötekisiz olmaz... Şu mert askerin (*Buttler'i gösterir.*) biraz evel gayesini şaşırın cüretidir ki, garnizonun korkunç bir isyanı sırasında, İmparatora hükümet merkezi olan Prag'ı kazandırdı, o durumda cüretten gayri selâmet yolu yoktu.

(*Uzaktan bir harb müziği işitilir.*)

ILLO. — Geliyorlar! Nöbetçiler onları selâmlıyorlar. Bu işaret bize Prensesin de geldiğini haber veriyor.

OCTAVIO, Questenberg'e. — Demek oğlum Max da döndü. Onları Kärnten'den karşılamğa gitti ve onlarla beraber geldi.

ISOLANI, Illo'ya. — Onları selâmlamağa beraber mi gideceğiz?

ILLO. — Tabii! Gidelim. Albay Buttler, geliniz!

(*Octavio'ya.*)

Öğleden evel bu efendiyle Pernsin yanında buluşacağımızı unutmayınız.

III. SAHNE

*OCTAVIO ve QUESTENBERG
sahnedeki kalırlar.*

QUESTENBERG, hayret alâmetleriyle —
Neler işitecekmişim; Generalleutnant! Ne aşırı
infial ve cüret! Ne fikirler!. Eğer bu fikir
umumi ise...

OCTAVIO. — Ordunun dörtte üçünü duy-
muş oldunuz.

QUESTENBERG. — Felâket bize! Bunu ko-
rumak için ikinci bir orduyu hemen nerede bul-
malı?... Bu Illo, korkarım ki söylediğinden çok
daha kötü düşünüyor. Şu Buttler de kötü istek-
lerini gizliyemiyor.

OCTAVIO. — Alınganlık... Öfkelenmiş gu-
rur... Başka bir şey değil!... Buttler'den henüz
ümidimi kesmedim. Bu kötü ruh nasıl afsunla-
nır, bilirim.

*QUESTENBERG, endişe ile aşağı yukarı
dolaşarak. —* Hayır! Bu bizim Viyana'da tahay-
yül ettiğimizden daha fena, çok daha fena dos-
tum! Bu işi saltanat şaşaasının kamaştırdığı dal-
kavuk gözleriyle görüyorduk; Generali, bu her
şeye kaadir şefi daha kendi karargâhında görme-
miştik. Burada her şey bambaşka! Burada artık
İmparator, Prens'in kendisi! Sizinle beraber ka-
rargâhta yaptığım gezinti ümitlerimi altüst ediyor.

OCTAVIO. — Bana saraydan getirdiğiniz vazifenin ne kadar tehlikeli ve buradaki rolümün ne kadar nazik olduğunu işte kendiniz görüyorsunuz... Generalin en hafif bir şüphesi bana hürriyetime ve hayatıma imal olur ve cüretli tasarısını çabuklaştırır.

QUESTENBERG. — Kılıcı bu kızgın adama emanet ettiğimiz ve böyle ellere böyle bir kudret verdiğimiz zaman aklımız nerede idi? İyi korunmamış bir kalb için bu deneme çok aşırı idi! Bu çok daha iyi bir insan için bile tehlikeli olurdu! Size söylüyorum, İmparator'un emirlerine itaatten kaçınacaktır. O, bunu yapabilir ve yapacaktır... Cezasız kalan dikbaşlılığı, utandırıcı acımızı büsbütün meydana çıkaracaktır.

OCTAVIO. — Ve zannediyor musunuz ki, tam şimdi, harbe hazırlandığımız bir sırada, karısını ve kızını buraya, karargâha boşuna getiriyor? İmparatorun ülkelerinden sadakatinin son teminatlarını böylece çekivermesi, bize yakın bir isyanın tezahürünü ifade eder.

QUESTENBERG. — Felâket bize! Her taraftan etrafımızı saran korkunç fırtınaya nasıl göğüs gereceğiz? İmparatorluğun düşmanı hudutlara¹⁰, Tuna kıyılarına hâkim olmuş bile, ve git-rıkçe de terakki etmekte... Memleket içinde isyanın felâket çanları çalmakta... Köylü silâhlanmış... Her sınıf halk ayaklanmaya hazır; ve yardım beklediğimiz ordu, ayartılmış, vahşileştirilmiş, her türlü disiplinden uzak, devletinden, imparatorundan sökülüp koparılmış, sefleri gibi baş dönme-

sine tutulmuş... Kör bir itaatle insanların en pervasızının eline bırakılmış korkunç bir alet...

OCTAVIO. — Öyle ama, o kadar da çabuk yılmıyalım, dostum! Söz daima fiilden daha cüretlidir, ve şimdi gözü kapalı bir gayretle her taşkınlığa karar vermiş gibi görünenlerden birçoğu, suikastın gerçek ismi söylenecek olursa, ansızın göğsünde çarpan bir kalbin varlığını hissedecektir. Bundan başka... büsbütün müdafaasız da değiliz. Biliyorsunuz, kont Altringer ve Gallas küçük ordularını vazife başında tutuyorlar ve günden güne de kuvvetlendiriyorlar.. Bizi gafil avlıyamazlar! Biliyorsunuz ki, onu her taraftan hafiyelerimle sardım; en küçük bir adımdan hemen haber alıyorum... Üstelik, kendi sırlarını kendi ağziyle de meydana koyuyor.

QUESTENBERG. — Yanıbaşındaki düşmanını fark edememesi doğrusu anlaşılır şey değil.

OCTAVIO. — Zannetmeyiniz ki onun tevecühünü kurnazca hileler ve aldatıcı gönül almalarla kazandım, itimadını muraice sözlerle besliyorum. İmparatora ve İmparatorluğa karşı borçlu olduğum vazifeler ve basiret tabii hakiki duygularımı ondan gizlemeyi bana emrediyor, fakat hiçbir zaman onu aldatmak için ikiyüzlülük etmedim.

QUESTENBERG. — Bu Tanrının aşikâr bir iradesidir.

OCTAVIO. — Ne olduğunu bilmiyorum, onu bana ve oğluma bu kadar kuvvetle çeken ve zircirliyen nedir? Daima dost ve silâh arkadaşı idik;

alışkanlık, müşterek maceralar bizi çok genç yaşımızdan birbirimize bağladı... Fakat kalbini birdenbire bana açtığı günü, size söyleyebilirim: Lützen savaşının sabahı idi... Fena bir rüya, beni, onu aramağa, savaş için ona başka bir at teklif etmeğe sevk etmişti. Onu çadırlardan uzak, bir ağacın altında uyur buldum. Uyandırdığım ve aklıma geleni ona anlattığım zaman, uzun uzadıya hayretle yüzüme baktı; sonra boynuma sarıldı ve böylece küçük bir hizmete hiç değmiyen bir teessür gösterdi. O günden beri onun itimadı benimkinin ondan kaçtığı nispette peşimden ayrılmıyor.

QUESTENBERG. — Sırrı oğlunuza söyleyeceksiniz, değil mi?

OCTAVIO. — Hayır!

QUESTENBERG. — Nasıl? Ona ne kötü ellerde bulunduğunu da mı bildirmek istemiyorsunuz?

OCTAVIO. — Onu kendi mâsumluğuma terk etmeliyim. Riyakârlık onun ruhuna yabancıdır, Dük'e emniyet verecek olan fikir hürriyetini yalnız bilgisizlik koruyabilir.

QUESTENBERG, endişeli. — Değerli dostum! Albay Piccolomini hakkında iyi düşüncelerim var... Bununla beraber... eğer... iyice düşünün...

OCTAVIO. — Bu tehlikeyi göze almalıyım.. Susalım! İşte geliyor.

IV. SAHNE

**QUESTENBERG, OCTAVIO PICCOLOMINI,
MAX PICCOLOMINI.**

MAX. — İşte ta kendisi. Hoş geldiniz, baba!

(Babasına sarılır; dönerken Questenberg'i görür ve soğuk bir tavırla geri çekilir.)

Görüyorum ki meşgulsünüz? Rahatsız etmiyeyim.

OCTAVIO. — Nasıl, Max? Hele misafirimize iyi bak! Eski bir dost ihtimama lâyıktır ve İmparatorunun elçisi olmakla da hürmete değer.

MAX, *soğuk.* — Von Questenberg. Sizi umumi karargâha getiren iyi bir sebepse, hoş geldiniz.

QUESTENBERG, *elini tutmuştur.* — Elinizi çekmeyiniz, Graf Piccolomini! Onu sadece kendi hesabıma tutmuyorum ve bununla bayağı bir si-tayişte bulunmak da istemiyorum.

(Her ikisinin de ellerini tutarak.)

Max Piccolomini!... Octavio! Selâmet verici, hayırlı ve uğurlu isimler! Böyle hayırlı ve koruyucu iki yıldız, orduırai üzerinde parladığı müddetçe talih Avusturya'ya sadakatsizlik gösteremiyecektir.

MAX. — Rolünüzden çıkıyorsunuz, elçi efendi! Buraya medih ve senada bulunmağa gel-mediniz... Ben başkalarından ayrı hiçbir imtiyaz istemem.

OCTAVIO, *Max'a.* — Elçi efendi Dük'ten, buradaki kadar hosnut kalmıyan saraydan geliyor.

MAX. — Ona yeniden isnadedilecek ne var? Yalnız kendi anladığı işler hakkında kendi başına karar vermesi mi? Pekâlâ! Hakkı var, ve muhakkak ki sebat edecek. Ne yaparsınız, başkasına uysallıkla boyun eğecek ve dönecek tıynetle yaratılmamış: bu onun yaratılışına aykırıdır, yapamaz. O, hükümdar ruhiyle yaratılmış ve o mevkie eriştirilmiş. Böyle olması da bize ne mutlu! Hüküm sürecektir, aklını isabetle kullanacak pek az insan var... Şu halde binlerce insan için bir merkez, bir istinat noktası olan, sağlam bir sütun gibi sevinç ve emniyetle tutunulabilecek, böyle bir adamın varlığı herkes için bir nimettir. İşte Wallenstein böyle bir insandır; sarayın nazarında, bir başkası daha değerli olabilir, orduya yalnız o yakışır.

QUESTENBERG. — Orduya! Evet öyle!

MAX. — Ve etrafında her şeyi nasıl uyardırıp kuvvetlendirdiğini ve yeniden canlandırdığını ve yakınında her kuvvetin nasıl belirdiğini, her kabiliyetin nasıl hemen daha aşikâr ve kendini bilir bir hal aldığını görmek bir zevktir! Herkes ten kendine has olan meziyeti çekip meydana çıkarıyor, onu geliştiriyor; herkesi olduğu gibi bırakıyor, yalnız herkesin daima tam yerinde bulunmasını gözetliyor ve böylece her insanın kudretini kendi kudretinde toplamasını biliyor.

QUESTENBERG. — Onun insanları tanıma, onları kullanma kudretini kim inkâr ediyor? Yalnız efendilik rolü kendisine sanki dünyaya bu rütbe ile gemiş gibi tebaalık vazifesini unutturuyor

MAX. — Öyle değil mi kı? Tanrı ona her istediği kuvveti vermiş, üstelik yaratılışının dileğini harfi harfine tahakkuk ettirmek, hükümdarlık kabiliyetiyle o makamı elde etmek kudretini de bahşetmiş.

QUESTENBERG. — Demek ki, her tarafta bizim iktidarımızı sınırlandırmak onun âlicenaplığına bağlı!

MAX. — Fevkalâde adam, fevkalâde itimat ister. Ona meydan bırakın, gayesini kendisi tesbit eder.

QUESTENBERG. — Gayesini tecrübeler gösteriyor.

MAX. — Evet, işte siz böylesiniz! Derinliği olan her şey sizi hemen ürkütüyor; her şeyin dümdüz olduğu yerden başka bir yerde rahat edemiyorsunuz.

OCTAVIO, Questenberg'e. — İyilikle uyunuz, dostum. Ona söz yetiştiremezsiniz.

MAX. — İhtiyaç halinde dehayı yardıma çağırıyorlar, ve görününce de ondan ürküyorlar. Fevkalâdenin, hattâ ulunun bile gündelik ve olağan gibi geçmesini isterler. Harb meydanında vakit, dar ve hâkimdir... Bizzat hâkim olmak kendi gözleriyle görmek lâzımdır. Generalin, tabiatın bütün büyüklüklerine ihtiyacı vardır. Şu halde ona, tabiatın bütün ulu kanunlarına uymak müsaadesi verilmelidir! Onun danışma yeri kendi ilhamı, içinin canlı sesidir... Ulu kitaplar, eski emirler, toza bürünmüş kâğıtlar değil.

OCTAVIO. — Oğlum, eski ve sıkı emirleri o kadar hor görmememize müsaade et. Onlar zulüm gören insan için, zalimlerin şiddetli iradelerini önliyen, değerli, paha biçilmez frenlerdir. Çünkü keyfi hareket daima korkunç olmuştur. Nizamın yolu eğri bûğrû de gitse sapa değildir. Yıldırımın, top güllesinin korkunç çizgisi dosdoğrudur... En kısa yoldan süratle hedefe erişir ve yıkmak için gene yıkarak kendine yol açar. Oğlum! İnsanın kendine açtığı yol, selâmet yolu nehirlerin akışını, vâdilerin tabii dolambaçlarını takibeder, mülklerin ölçülü sınırlarını esirgiyerek buğday tarlalarını, bağ tümseklerini dolaşır... Ve böylece, daha geç, fakat daha emin, gayeye ulaşır.

QUESTENBERG. — Babanızı dinleyin... Hem bir kahraman, hem de insan olan onu dinleyin!

OCTAVIO. — Karargâhların çocuğu senin ağzınla konuşuyor, oğlum, sen on beş senelik bir harb içinde yetiştin, hiç sulh yüzü görmedin! Cengâverlik değerinden daha üstün bir değer vardır, oğlum; harb içinde bile gaye harb değildir. Sakin, kuvvetli ve sürekli saadeti vücuda getiren kuvvetin büyük ve seri tesirleri, bu anın hayret verici mucizeleri değildir. Asker, bezden şehrini çarçabuk luruverir, orada geçici bir gürültü ve hareket olur. Pazar canlanır, sokaklar, nehirler zahire ile dolar, ticaret ve sanayi harekete geçer; fakat sabahın birinde, birdenbire çadırların kaldırıldığı görülür, asiret daha uzağa gider, ve top-

rak, çiğnenmiş buğday tarlası bir mezarlık gibi ölü kalır; üstelik senenin mahsulü mahvolmuştur.

MAX. — İmparator varsın sulh yapsın, baba! Baharın, tazelenmiş toprağın mis kokulu bir teminatı gibi bize getireceği ilk menekşeye karşılık kanlı defneyi sevinçle veririm.

OCTAVIO. — Ne oluyor sana? Seni böyle birdenbire heyecanlandıran nedir?

MAX. — Hiç sulh görmedim mi?... Onu gördüm, akıllı baba, oradan henüz geliyorum... Yolum beni harbin hiç girmedeği ülkelerden geçirdi... Ah! Baba, hayatın, şimdiye kadar hiç tatmadığımız hazları var... Biz bu güzel hayatın sadece ıssız kıyısında dolaşmışız. Tıpkı dar ve fena kokulu gemisine sıkışmış, işlenmemiş ahlâkiyle, işlenmemiş umman üzerinde yaşıyan ve geniş toprak diye çapul için yanaşmaya cüret edebileceği koylardan başka bir şey tanımayan, serseri bir korsan güruhu gibi... Bu vahşi yolculuğumuzda toprağın, vâdilerin derinliklerinde sakladığı hazinelerden... daha hiçbirini gözümüze görünmedi!

OCTAVIO, dikkat kesilir. — Ve bu seyahat mi sana bunları gösterdi?

MAX. — Bu, hayatımın ilk müsait zamanıydı. Söyle bana, gençliğimi çalan, kalbimi boş, daha hiçbir kültürün süslemediği fikrimi sevçinçsiz bırakan bu meşakkatli çalışmaların gayesi ve mükâfatı neydi? Çünkü karargâhın gürültülü kalabalığı, atların kişnemesi, boru sesi, yeknesak vazife saatleri, asker talimi, kumanda sözü... Bütün

bunlar kalbe, susıyan kalbe hiçbir şey vermiyor. Bu boş zanaatta ruh eksik... Başka saadet ve başka sevinçler de var.

OCTAVIO. — Bu kısa yolculukta çok şeyler öğrenmişsin, oğlum!

MAX. — Ah, o güzel gün askerin tekrar hayata, beşeriyete döndüğü, yaprakların neşeli dönüş için açıldığı ve tatlı bir sulh marşının ocağa dönüş havasını çaldığı, bütün şapkaların, miğferlerin, tarlaların son yağması olan yeşilliklerle süslendiği gün! Şehir kapıları kendiliklerinden açılır, havan toplarının onları uçurmasına lüzum yoktur; çepçevre bütün tabyalar, alkışlarını göklere kadar yükselten barışsever insanlarla doludur... Bütün kulelerden kanlı bir günün sevinçli akşamını selâmlıyan çanların tannan sesi akseder Köylerden ve şehirlerden neşeden sarhoş bir halk kütlesi sel gibi akar. Öyle ki, sevgi dolu telâşiyle ordunun yürüyüşünü geciktirir. O zaman, bugünü de gördüğünden memnun ihtiyar, ocağına dönen oğlunun elini sikar. O da çoktandır bırakıp gittiği evine bir yabancı gibi girer. Giderken bir saz gibi eğilen ağaç, dönüşünde onu gür dallariyle örter, ve vaktiyle sütninesinin kucağında bıraktığı çocuk, bir genç kız olarak mahcup onu karşılar. Ah, mesuttur o kimse ki, kendisi için de bir kapının, ve onu yavaşça kucaklıyacak şefkatli kolların açıldığını görür.

QUESTENBERG, heyecanlı. — Ah, ondan niçin uzak, pek uzak zamanlardan bahseder gibi

bahsediyorsunuz da, bugün için, yarın için gibi değil!

MAX şiddetle ona dönerek. — Kabahat, sizde, Viyana'dakilerde değil de kimdedir?... Size açıkça itiraf edeceğim, Questenberg! Biraz evel sizi karşımda gördüğüm zaman öfke kalbimi sıkı-mıştı. Barışa engel olan sizsiniz, siz! Onu da askerin zorla elde etmesi lâzım geliyor. Dük'e hayatı zehrediyorsunuz, bütün teşebbüslerine engel oluyorsunuz, onu lekeliyorsunuz... Neden? Çünkü onu Avusturya'nın artacak veya eksilecek birkaç dönüm toprağından ziyade, Avrupa'nın saadeti alâkalandırıyor. Onu âsilikle ve Allah bilir, daha beter nelerle itham ediyorsunuz; çünkü o, Saksonyalıları koruyor, düşmanın itimadını kazanma-ğa çalışıyor, halbuki bu, sulhün biricik yoludur; çünkü harb içinde bile olsa harbe hiç ara verilmezse, sulh nasıl gelir?... Haydi, haydi! İyiyi sevdiğim nispette sizden nefret ediyorum... Ve burada ahdediyorum, onun düşmesine bayram etmenizden evel, onun uğruna, 'Wallenstein uğruna kanımı, kalbimin son kanını damla damla dökeceğim!

(Gider.)

V. SAHNE

*QUESTENBERG, OCTAVIO
PICCOLOMINI*

QUESTENBERG. — Ah! Yazık bize! İşler bu derceeye geldi? (İsrarla ve sabırsızlıkla.) Dos-

tum, ve onun bu yanlış düşünce ile gitmesine müsaade ediyoruz da, vakit kaybetmeden gözlerini açmak için hemen geri çevirmiyoruz?

OCTAVIO, derin bir dalgınlıktan ayılarak. — O, benim gözlerimi açtı ve görmek istemediğimden çok daha fazlasını görüyorum.

QUESTENBERG. — Ne var ki dostum?

OCTAVIO. — Lânet olsun bu seyahate!

QUESTENBERG. — Nasıl? Ne oldu ki?

OCTAVIO. — Geliniz. Ben bu uğursuz izleri hemen takibetmeliyim, gözümle görmeliyim. Geliniz.

(Questenberg'i götürmek ister.)

QUESTENBERG. — Ne oluyor? Nereye gidiyoruz?

OCTAVIO, şiddetle. — O kadına!

QUESTENBERG. — Kime?

OCTAVIO, kendini toplıyarak. — Dük'e! Gidelim! Çok şeylerden korkuyorum! Onu ağa düşürülmüş görüyorum, o gittiği gibi bana dönmüyor.

QUESTENBERG. — Bana iyice anlatın!

OCTAVIO. — Bunu sezemez miydim? Bu seyahate mâni olamaz mıydım? Niçin bunu ondan sakladım?... Hakkınız varmış, ona haber vermiydim. Şimdi artık çok geç

QUESTENBERG. — Geç olan nedir? Düşününüz ki dostum, benimle muamma gibi konuşuyorsunuz.

OCTAVIO, kendine daha hâkim. — Dük'e gidelim. Gelin. Zaten kabul için tâyin ettiği saat de yaklaşıyor. Gelin! Lânet olsun, üç kere lânet olsun bu seyahate!

(Questenberg'i götürür perde kapanır.)

İKİNCİ PERDE

Friedland dükünün şatosunda bir salon.

I. SAHNE

(Uşaklar iskemleleri yerleştirirler, halıları sererler. Biraz sonra astrolog SENİ, bir İtalyan doktoru gibi siyahlar giyinmiş olduğu halde gelir, giyiniş, tarzı biraz gariptir. Elinde bir beyaz değnek salonun ortasına gelir ve değnekle göğün muhtelif noktalarını gösterir.)

BİR UŞAK, *elinde bir buhurdanla salonu dolaşarak. — Çabuk olun, çabuk bitirin! Nöbetçi silâh başına çağırıyor. Nerdeyse gelirler.*

İKİNCİ UŞAK. — Peki ama, niçin o kadar aydınlık olan cumbalı kırmızı odadan vazgeçtiler?

BİRİNCİ UŞAK. — Onu riyaziyeciye sor. O odanın uğursuz olduğunu o söylüyor.

İKİNCİ UŞAK. — Deli saçması! Buna eziyet etmek derler. Salon salondur, yerin o kadar büyük ne ehemmiyeti olur?

SENİ, ciddiyle. — Oğlum, şu âlemde ehemmiyeti olmayan hiçbir şey yoktur. Fakat yeryüzündeki şeylerin başlıcası ve en esaslısı mekân ve zamandır.

ÜÇÜNCÜ UŞAK. — Onunla münakaşa etme, Nathanel! Efendimiz bile onun dileğine uymak zorunda kalmıyor mu?

SENİ, *sandalyeleri sayar.* — On bir! Kötü sayı. On iki sandalye koyun. Burçların işareti on ikidir; beş ve yedi, bu mübarek sayılar on ikinin içindedir

İKİNCİ UŞAK. — On bire düşmanlığınız nedir? Ben de bileyim.

SENİ. — On bir günahtır. On bir, on emri aşar.

İKİNCİ UŞAK. — Ya! Peki, niçin beşe mübarek sayı diyorsunuz?

SENİ. — Beş, insanın ruhudur. İnsan nasıl iyi ve kötüden vücut bulmuşsa, beş de ilk tek ve çift sayılardan teşekkül etmiştir.

BİRİNCİ UŞAK. — Deli!

ÜÇÜNCÜ UŞAK. — Bırak şunu! Ben onu dinlemesini seviyorum, çünkü sözleri insanı türlü düşüncelere sürüklüyor.

İKİNCİ UŞAK. — Çıkalım! Geliyorlar! Şu yan kapıdan çıkalım!

(Telâşla çıkarlar, Seni onları ağır ağır takibeder.)

II. SAHNE

DÜŞES, W ALLENSTEIN.

W ALLENSTEIN. — Anlatın bakalım, Düşes! Viyana'dan geçtiniz, Macar Kraliçesine' takdim edildiniz mi?

DÜŞES. — İmparatoriçeye de takdim edildim. Her iki haşmetneabın da, el öpme merasimine kabul edildik.

WALLENSTEIN. — Benim, karımın ve kızımın bu kış mevsiminde karargâha gelişimiz nasıl telâkki ediliyor?

DÜŞES. — Talimatınıza göre hareket ettim, çocuğumuz hakkında bir karar verdiğinizizi, ve seferden evel nişanlıyı müstakbel zevce göstermek istediğinizi sebep gösterdim.

WALLENSTEIN. — Yaptığım seçim hakkında şüpheyi düştüler mi?

DÜŞES. — Bu seçimin bir yabancıya veya Luther'ciye isabet etmemiş olmasını temenni ettiler.

WALLENSTEIN. — Sizin arzunuz nedir, Elizabeth?

DÜŞES. — Benim arzumun daıma sizin arzunuz olduğunu biliyorsunuz.

WALLENSTEIN, *biraz sustuktan sonra.* — Pekâlâ... Ya sizi sarayda nasıl kabul ettiler?

(Düşes önüne bakar ve susar.)

Benden hiçbir şey gizlemeyin Nasıl kabul edildiniz?

DÜŞES. — Ah, zevcim! Artık her şey eskisi gibi değil. Bir değişiklik olmuş.

WALLENSTEIN. — Nasıl? Size eskisi kadar itibar etmediler mi?

DÜŞES. — Eksik olan itibar değildi; kabul tarzı saygılı ve tamamiyle yakışık alır bir şekilde

idi... Fakat lûtufluk ve inanan bir samimiyet yerine tantanalı bir merasim buldum. Ve gösterdikleri nazik muamele teveccühden ziyade merhamete benziyordu. Hayır! Böyle olmayacaktı... Dük Albrecht'i'n prenses zevcesi, Graf Harrack'ın asıl kızı böyle kabul edilmeyecekti!

WALLENSTEIN. — Tabii, benim en son tavır ve hareketimi beğenmediler.

DÜŞES. — Keşki öyle olsaydı! Sizi haklı çıkarmağa, gazaplı ruhları sözlerimle yatıştırmağa, çoktandır alışkınım. Hayır, hiç kimse sizi beğenmemelik etmedi... Öyle ağır ve vekarlı bir sükûta gömüldüler ki! Bu öyle alelâde bir anlaşmazlık, gelip geçici bir alınganlık değil... Meşum, tamir edilmez bir şey oldu. Eskiden Macar Kırâliçesinin bana kuzinim demesi, ayrılırken beni kucaklaması âdetiydi.

WALLENSTEIN. — Bu sefer yapmadı mı?

DÜŞES, göz yaşlarını kurutur, biraz sustuktan sonra. — Yaptı ama, ben müsaade isteyip kapıya doğru giderken, telâşla arkamdan geldi, sanki o zaman hatırına gelmiş gibi beni şefkatli olmaktan ziyade ıstırapla bağrına bastırdı.

WALLENSTEIN, elini yakalar. — Kendinize hâkim olun!... Eggenberg'i, Lichtenstein'i² ve öbür arkadaşları nasıl buldunuz?

DÜŞES, başını sallıyarak. — Hiçbirini görmedim.

WALLENSTEIN. — Eskiden benim hakkımda o kadar hararetle konuşan, Elçi Kontu da mı³?

DÜŞES. — Sizin hakkınızda bir tek söz bile söylemedi.

WALLENSTEIN. — Demek artık güneşler bizim için parlamıyor, bundan sonra kendi ateşimiz bizi aydınlatmalı.

DÜŞES. — Acaba doğru mu? Sevgili Dük, sarayda fısıldanan, memlekette açıktan açığa söylenen acaba doğru mu?... Pater Lamormain⁴'in birkaç sözle...

WALLENSTEIN. — Lamormain! Ne diyor?

DÜŞES. — Sizi, elinize bırakan geniş salâhiyeti pervasızca aşmakla, İmparatorun emirlerini küstahça istihfaf etmekle itham ettiklerini, İspanyalıların, Bavyeralıların mağrur Dükünün sizden dâvacı olduklarını... Sizi evelce Regensburg⁵'da deviren fırtınadan daha korkuncunun başınızda dolaştığını söylüyor. Ve diyorlar ki, diyor... Hayır! Bunu tekrar edemiyeceğim...

WALLENSTEIN, *dikkat kesilerek*. — Evet?

DÜŞES. — İkinci bir... (*Susar.*)

WALLENSTEIN. — İkinci bir?...

DÜŞES. — Daha şerefsiz... Bir işten el çektilme.

WALLENSTEIN. — Bunu da mı söylüyorlar? (*Büyük bir heyecanla odada dolaşarak.*) Ah! Hiç istemediğim halde beni bu işe zorla sürüklüyorlar.

DÜŞES, *ona sokularak yalvaran bir sesle konuşur*. — Ah, zevcim, eğer daha vakit varsa

itaatle, boyun eğmekle iş değişebilirse... Buna râzı olunuz! Mağrur kalbinizi yeniniz, boyun eğceğiniz kimse, efendiniz ve imparatorumuzdur. Ah, kindar bir kötülüğün zehirli bir tefsirle, iyi niyetlerinizi karartmasına daha fazla katlanmayınız! Yalancıları, iftiracıları utandırmak için hakikatin muzaffer kuvvetiyle yükseliniz! Biliyorsunuz ki, hakiki dostumuz pek az! Çabuk gelen saadetimiz, bizi insanların kinine hedef yaptı... Eğer İmparatorun teveccühü bizden yüz çevirirse biz kimiz?

III. SAHNE

Kontes TERZKY, Prenses THEKLÄ'yi elinden tutarak getirir, ÖNCEKILER.

KONTES. — Nasıl olur kardeşim? Kızını gördüğüne sevinmeğe kalmadan hemen işten, hem de gördüğüme göre pek keyifli olmıyan işlerden bahsetmek! İlk an sevincindir. Friedland baba, işte kızınız!

(Thekla, mahcup bir tavırla ona yaklaşır ve elini öpmek için eğilir; babası onu kucaklar ve bir müddet dalgın seyreder.)

WALLENSTEIN. — Evet! Ümidim hayırlı bir surette tahakkuk etti. Onu en büyük bir saadetin teminatı olarak alıyorum.

DÜŞES. — İmparatora, o büyük orduyu toplamağa gittiğiniz zaman, o henüz narin bir ço-

cuktu. Ondan sonra Pommeranya' seferinden döndüğünüz zamandan beri kızınız manastırda idi.

WALLENSTEIN. — Biz burada seferde onun yükselmesine, yeryüzünde en yüksek ne varsa onun için elde etmeğe çalışırken ana tabiat kendiliğinden bu sevgili çocuğa, manastırın sessiz duvarları arasında ilâhî bağışlarda bulundu ve onu zarafetle süsliyerek parlak talihin ve ümidimin karşısına çıkardı.

DÜŞES, Prenses'e. — Herhalde babanı tanıyamazdın değil mi, çocuğum? Onun yüzünü en son görüşünde ancak sekiz yaşında idin.

THEKLA. — Onu, ilk bakışta tanırdım, an-neciğim! Babam hiç yaşlanmamış! İçimde hayali nasıl yaşıyorsa, onu gözlerimin önünde de tıpkı öyle görüyorum.

WALLENSTEIN, Düşes'e. — Nazik çocuk! Ne ince, ne mâkul bir dikkat! Bakın, adıma ve bahtıma vâris olacak, ve fâni varlığımı, mağrur prensler soyunda devam ettirecek bir erkek evlâdı benden esirgediği için, talihe küsmüştüm. Haksızlık etmişim. Askerlik hayatımın çelengini buraya, şu bakir baş üzerine koyacağım ve günün birinde onu şahane bir ziynete kalbederek bu güzel alnın çevresinde örebilirim bu hayatı kaybedilmiş saymıyacağım.

(Piccolomini'nin! girdiği sırada, kızını kolları arasında tutar.)

IV. SAHNE

*MAX PICCOLOMINI, biraz sonra
GRAF TERZKY, ÖNCEKİLER.*

KONTES. — İşte bizi himaye eden kibar adam.

WALLENSTEIN. — Hoş geldin, Max! Benim için daima bir sevinç habercisi idin, ve hayırlı seher yıldızı gibi ufkumda hayatın güneşini yükseltiyorsun.

MAX. — Generalim...

WALLENSTEIN. — Şimdiye kadar seni benim elimle mükâfatlandıran İmparator'du. Fakat bugün sana borçlu olan babadır, mesut baba, ve bu borcu Friedland'ın bizzat kendisi sana ödiyecek.

MAX. — Prensım! Bunu ödemekte çok acele ediyorsun. Ben buraya utanarak ve muhtarip olarak geliyorum; çünkü buraya gelir gelmez ve anne ile kızı kollarının arasına henüz teslim ettiğim bir sırada, zahmetimi ödemek için, ahırlarınızdan bana, gayet mükemmel koşumlu harikulâde bir av takımı getirdiler. Evet, evet, zahmetimi ödemek için. Bu, öyle olduğuna inanmakta çok acele ettiğim ve kalbimin bütün samimiyetiyle teşekküre hazırlandığım bir teveccüh değil, sadece bir zahmet, bir angarya imiş... Hayır, demek ki, maksat vazifemin benim için en büyük bahtiyarlık olması değilmiş!

(Terzky girer ve Dük'e mektuplar verir, Dük bunları telâsla açar.)

KONTES, Max'a. — Zahmetinizi ödemek için mi? Hayır, sadece ona verdiğiniz sevince mukabele etmek için. Size böyle ince düşünmek, enişteme de daima büyük, daima prens gibi hareket etmek yakışır.

THEKLA. — Demek ben de sevgisinden şüphe etmeliyim, çünkü bana da baba kalbi hitabetmeden evel, onun cömert eli beni süsledi.

MAX. — Evet, daima vermek ve mesudetmek ister!

(Düşes'in elini yakalar ve gittikçe ziyadeleşen bir heyecanla konuşur.)

Ona neler borçlu değilim ki... Ah, benim için her şey şu aziz Friedland isminde toplanmıyor mu? Ben yaşadıkça bu ismin esiri kalacağım... Her saat, her güzel ümit bana ondan çiçeklenecek. Talih beni, büyük bir çember içinde gibi, sıkıca bu isme bağlamış.

KONTES, bütün bu müddet zarfında, Dük'ü iyice tetkik eden Kontes, mektupları okuduktan sonra Dük'ün düşünceye daldığının farkına varır. — Kardeşim yalnız kalmak istiyor. Biz çekilelim.

WALLENSTEIN, telâşla döner, kendini toplar, açık bir sesle Düşes'e. — Tekrar ediyorum, Prenses, karargâha hoş geldiniz. Burada kendi evinizdesiniz... Biz burada hükümdarın işleriyle meşgul olurken, sen Max yine eski vazifene devam edeceksin.

(Max, kolunu Düşes'e takdim eder, Kontes, Thekla'yı götürür.)

TERZKY, *Max'ın arkasından seslenerek.* —
Toplantıya gecikmeyiniz!

V. SAHNE

TERZKY, *WALLENSTEIN*

WALLENSTEIN, derin bir dalgınlık içinde, kendi kendine. — Düşes çok iyi görmüş... Tamamıyla öyle ve bu bütün diğer haberlere uyuyor... Viyana'da son kararlarını vermişler, halefimi de tâyin etmişler. Şimdi onların kurtarıcıları ve yeni doğan yıldızları İmparator'un oğlu, Macar kralı Ferdinand'dır. Bizimle artık yapılacak bir iş kalmadığı fikrindeler. Ve ölmüş bir adam gibi bizi tevarüs ediyorlar. Onun için hiç vakit kaybetmiyelim. (*Dönerken Terzky'yi görür ve ona bir mektup verir.*) Kont Altringer özür diliyor, Gallas'da... Bu hiç hoşuma gitmedi.

TERZKY. — Ve eğer daha gecikirsen, birbirini ardı sıra çözülecekler.

WALLENSTEIN. — Altringer, Tirol geçitlerini tutuyor, ona birini göndermeliyim ki, İspanyolları Milâno'dan⁶ bu tarafa geçirmesin... Hatırıma gelmişken, Senin eski murahhas son günlerde yine göründü. Kont Thurn'dan⁷ bize ne haber getiriyor?

TERZKY. — Kont, İsveç başbakaniy'e görüşmek için şimdi kongrenin toplandığı Halberstadt'a gittiğini sana bildiriyor; fakat başbakan yorgun

olduğunu ve artık bundan sonra seninle iş görmek istemediğini söylüyor.

W. ALLENSTEIN. — Nasıl?

TERZKY. — Senin hiçbir zaman ciddi konuşmadığını, İsveçlileri sadece oyalamak, onlara karşı Saksonyalılarla birlik olmak ve sonunda ehemmiyetsiz birkaç para ile onları savmak istediğini söylüyor.

W. ALLENSTEIN. — Ya! Sonunda, kendi yurdumuz ve topraklarımızda efendi olamıyalım diye, Almanya'nın güzel bir bölgesini ona ganimet olarak verecek miyim sanıyor? Çekilip gitsinler, gitsinler, gitsinler! Böyle komşulara, ihtiyacımız yok.

TERZKY. — Bu küçük toprak parçasını onlardan esirgeme, bu senin mülkünden gitmiyor! Sen partiyi kazandıktan sonra, kim öderse, ödesin, sana ne?

W. ALLENSTEIN. — Çekilip gitsinler, gitsinler... Bunu anlamıyor musun! Arkamdan kendi payını aşırarak için Almanya'yı parçaladı, ve düşmana sattı, demelerini istemem; ben İmparatorluğun koruyucusu olarak tâzim edilmek, İmparatorluk prensi gibi hissettiğimi göstererek, İmparatorluk prensleri yanında lââyık olduğum yeri almak isterim⁸. İmparatorlukta hiçbir yabancı kuvvet kök salmamalıdır, bilhassa Alman ülkesinin refahına, kıskanç gözlerle bakan, yağmaya susamış, açlıktan ölen Got'lar⁹. Plânlarıma yardım etmelerini isterim, fakat bundan hiçbir menfaat avlamamalıdır.

TERZKY. — Fakat zannedersem, Saksonyalılara karşı daha dürüst hareket etmek istiyorsun? Onlar, sapa yollardan gittiğin için sabırlarını kavbediyorlar... Bütün bu maskeler neye yarıyor? Söyle! Dostların şüphe içinde, senin hakkında ne düşüneceklerini kestiremiyorlar. Arnheim, Oxens-tirn, her ikisi de bu gecikmene ne mâna vereceklerini bilemiyorlar. Sonunda yalancı ben oluyorum; her şeye ben vasıta oluyorum ve elimde senin tarafından yazılı kâğıt yok.

WALLENSTEIN. — Ben, yazılı hiçbir şey vermem, bunu biliyorsun.

TERZKY. — Fakat sözü fiil takibetmezse görüşlerinin ciddî olduğu nasıl anlaşılır? Kendin söyle eğer onunla eğlenmekten başak bir maksadın olsaydı, şimdiye kadar düşmanla yaptığın müzakerelerin hepsi pek güzel tahakkuk edebilirdi.

WALLENSTEIN, *ona dikkatle baktıktan bir müddet sonra.* — Maksadımın gerçekten onunla eğlenmek olmadığını ne biliyorsun? Hepinizle eğlenmek olmadığını ne biliyorsun? Beni o kadar iyi mi tanıyorsun? Sana içimi dökmüş olduğumu bilmiyordum... Evet, İmparator bana karşı fena hareket etti!... Eğer isteseydim, ben de ona karşılık çok fenalık edebilirdim. Kudretimi bilmek hoşuma gidiyor. Onu gerçekten kullanıp kullanmayacağımı herkes kadar sen de bilmezsın.

TERZKY. — İşte her zaman bizi böyle kendine oyuncak yaptın.

VI. SAHNE

ILLO, ÖNCEKİLER.

W ALLENSTEIN. — Dışarılardan ne haber? Hazırlandılar mı?

ILLO. — Onları umduğun gibi bulacaksın, İmparator'un neler istediğini biliyorlar ve kıyamet koparıyorlar.

W ALLENSTEIN. — Isolani ne diyor?

ILLO. — Faraon Bankasıyla hesabını düzelttiğinden beri, canla başla senindir.

W ALLENSTEIN. — Colalto nasıl görünüyor? Deodat'ı ve Tiefenbach'ı temin ettin mi?

ILLO. — Piccolomini ne yaparsa, onlar da onu yapacaklar.

W ALLENSTEIN. — Demek, onlarla bir talih denemesi yapabileceğimi zannediyorsun?

ILLO. — Eğer Piccolomini'lerden emin sen.

W ALLENSTEIN. — Kendimden nasıl eminsem. Onlar beni hiçbir zaman bırakmazlar.

TERZKY. — Fakat ben Octavio'ya, o tilkiye, o kadar itimad etmemeni isterdim.

W ALLENSTEIN. — Bana adamlarımı tanımayı sen öğret! Babayla beraber on altı defa harbe girdik... ondan başka... Horoscope'una baktırdım, aynı yıldız burcu altında doğmuşuz... Kısacası...

(*Esrarlı.*)

O, bambaşka bir şey. Sen ötekilere kefil olursan...

ILLO. — Onların üçü de bir fikirde! Kuvveti elden bırakmamalısın. İşittiğıme göre sana bir heyet göndereceklermiş!

WALLENSTEIN. — Eğer benim onlara karşı taahhüde girmem lâzım geliyorsa, onların da bana karşı taahhüde girmeleri lâzım.

ILLO. — Tabii.

WALLENSTEIN. — Kendilerini kayıtsız, şartsız hizmetime vakfedeceklerine, yeminle, yazılı olarak söz vermeliler.

ILLO. — Niçin olmasın?

TERZKY. — Kayıtsız şartsız mı? İmparatorun hizmetini, Avusturya'ya karşı olan vazifelerini daima müstesna tutacaklar.

WALLENSTEIN, *başını sallıyarak.* — Onları kayıtsız şartsız isterim. İstisna diye bir şey istemem!

ILLO. — Hatırıma bir şey geldi!... Kont Terzky, bu akşam bize bir ziyafet vermiyor mu?

TERZKY. — Evet, bütün generaller de davetli.

ILLO, *W'allenstein'a.* — Söyle bana! Bana tam bir salâhiyet vermek ister misin? Sana generallerden istediğın gibi söz alırım.

WALLENSTEIN. — Bana onu yazılı olarak temin et! Nasıl elde edeceğine gelinc, o senin bileceğın bir iş.

ILLO. — Ve eğer burada bulunan bütün şeflerin körükörüne sana teslim olacakları va'dini yazılı olarak sana getirirsem... Nihayet işi ciddiye

almağa, ve azimle hareket ederek talihi denemeğe karar verecek misin?

WALLENSTEIN. — Bana taahhüdnameyi getir!

ILLO. — Ne yaptığını, düşün!... Eğer iktidarı ebediyen elden bırakmak istemiyorsan, İmparatorun isteklerini yerine getiremezsin... Orduyu zayıflatamazsın... Alayların İspanyollarla birleşmesine müsaade edemezsin. Bir taraftan şunu da düşün ki! Eğer sarayla, açıktan açığa ve katî olarak alâkanı kesmek istemiyorsan; İmparatorun emirlerine ve müspet hükümlerine meydan okuyamazsın, daha fazla kaçamak yolları arıyamazsın, vakit kazanmağa çalışamazsın. Karar ver! Katî hareket ederek ondan evel davranmak mı istersin? Daha fazla tereddüdederek son hadde kadar beklemek mi istersin?

WALLENSTEIN. — Yakışık alan, karar vermeden evel son hadde kadar beklemektir.

ILLO. — Ooo, elinden kaçmadan evel, müsait anı yakala! Gerçekten mühim ve büyük an, hayatta pek nadir kendini gösterir. Büyük bir kararın verilmesi için birçok mesut tesadüflerin bir araya gelmesi ve birbirine uyması lâzımdır. Ve talihin bu değerli iplikleri, ancak hayatın bir noktasında toplandıkları takdirde kıymetli meyva budayını vücade getiren bu tesadüfler, ekseriya, bize tek tek ve dağınık gelirler. Bak şu anda etrafında onlar nasıl katî ve takdire göre imtizacediyor. Ordunun şefleri en iyileri, en meşhurları, şahane önderleri olan senin etrafında toplanmışlar, senin bir

işaretini bekliyorlar... Onların dağılmasına meydan verme! Onları bütün harb süresinde bir ikinci defa daha böyle uyuşmuş bir halde bir araya toplayamazsın. Ağır gemiyi kaldıran ve sahilden uzaklaştıran "med"dir... Ve her ferdin cesareti kitlenin büyük seli içinde gelişir. Şimdi onlar senin elinde, daha henüz elinde! Az zaman sonra harb onları yeniden şuraya buraya dağıtacak... Kendi küçük menfaat endişeleri içinde o müşterek ruh dağılacak. Bugün nasıl cereyana kapılmış, kendi kendini unutuyorsa, kendini yalnız bulunca, da sarhoşluktan ayılacak ve aczini idrak ederek çabucak müşterek vazifenin eski geniş ve sağlam yapılı yoluna dönecek ve sadece emin ve salim bir barınak bulmak istiyecek.

WALLENSTEIN. — Daha zamanı gelmedi.

TERZKY. — Daima böyle söylüyorsun. Peki zamanı ne vakit gelecek?

WALLENSTEIN. — Benim "geldi" diyeceğim zaman.

ILLO. — O halde yeryüzündekini elinden kaçırmıya kadar, yıldızların saatini bekliyeceksin! Bana inan, senin talihinin yıldızı kendi içindedir! Sendedir! Nefsine itimat katî karar, işte senin zühren! Şana zarar veren, biricik uğursuzluk tereddüttür.

WALLENSTEIN. — Şanki anlıyormuş gibi konuşuyorsun. Halbuki kaç defa sana anlattım!... Sen doğarken, Jüpiter, parlak ilâh batıyordu; sen bu sırları öğrenemezsin. Sen, hayata girişini so-

luk, kurşuni renkli ışığıyla aydınlatan¹⁰, yeraltı tanrısı gibi kör, yalnız karanlıkların kucağında toprağın içini araştırabilirsin. Yeryüzüne aidolanı, olağanı görebilir, ve birbiriyle en yakın münasebetleri maharetle telif edebilirsin. Bunun için sana güvenir ve inanırım. Fakat tabiatın derinliklerinde esrarlı bir mâna ile dokunup teşekkül edeni, bu toz âleminden yıldızlar âlemine kadar bin basamak yükselen, semavi kuvvetlerin, daima faaliyet halinde inip çıktıkları tuhlar merdivenini, merkezleri güneşi gitgide daralarak saran o iç içe daireleri... İşte bunları ancak nurlu doğmuş mesut Jüpiter çocuklarının açık gözleri görür¹¹.

(Salonu bir kere dolaşıp durur ve devam eder.)

Gökteki yıldızlar yalnız gece ile gündüzü, baharla yazı yapmazlar... Yalnız ekiciye ekim ve biçim zamanını bildirmezler. Beşerî faaliyet de istikbalin karanlık tarlalarına serpiştirilmiş, kaderin kudretine ümitle teslim edilmiş bir hâdiseler ekimidir. Tam gelişme ve başarı halinde olan düşmanın kötü niyetle kendi gizli köşelerine sinmiş olmaması için orada, asıl orada ekim zamanını keşfetmeli. Yıldızların uygun saatini seçmeli, derinleştirici bir gökte semavi konakları¹² iskan-dil etmeli. Onun için bana zaman bırakın. Bu sırada siz, kendinize aidolanı yapın! Şimdilik, daha, ne yapmak istediğimi söyleyemem. Fakat boyun eğmiyeceğim. Hayır ben bunu yapmam! Bana işten el çektirmelerini de istemem... Buna güveniniz!

BİR UŞAK, gelir. — Generaller geldiler, efendim.

WALLENSTEIN. — Buyursunlar.

TERZKY. — Bütün şeflerin hazır bulunmasını istiyor musun?

WALLENSTEIN. — Lüzumu yok. Her iki Piccolomini, Maradas, Buttler, Forgatsch, Deodar, Carassa, Isaloni gelebilirler.

(Terzky uşakla çıkar.)

WALLENSTEIN. — Questenberg'i gözüaltında bulundurdun mu? Kimse ile hususi olarak görüşmedi mi?

İLLO. — Sıkı bir gözüaltında bulundurdum. Octavio'dan başka kimse ile görüşmedi.

VII. SAHNE

ÖNCEKİLER, QUESTENBERG, her iki PICCOLOMONI, BUTLER, ISOLANI, MARADAS ve daha üç general içeri girerler. Generalin bir işareti üzerine Questenberg onun karşısında yer alır, ötekiler rütbelerine göre onu takibederler. Bir an susulur.

WALLENSTEIN. — Buraya gönderilişinizin sebebini öğrendim, Questenberg. Üzerinde iyice düşündüm ve kararımı verdim; onu hiçbir şey değiştiremez. Bununla beraber kumandanların, İmparatorun arzusunu sizin ağzınızdan duymaları

lâzım... Rica ederim, size verilmiş olan vazifeyi bu asıl şefler karşısında ifa ediniz.

QUESTENBERG. — Hazırım, fakat rica ederim şunu itibara alınız ki, benim ağzımla konuşan, kendi cüretim değil, haşmetli İmparator ve hükümler kudretidir.

WALLENSTEIN. — Bizim için önsöze lüzum yok.

QUESTENBERG. — Haşmetli İmparator, cesur ordularına Friedland dükünün şahsında, zafer tacı giymiş, harbde tecrübe görmüş bir şef verdiği zaman, savaş talihinin çabucak ve müsait bir şekilde değişeceğinin mesut ümidi içindeydi. Talih başlangıçta gerçekten arzularına gülyüz gösterdi, Bohemya Saksonyalılardan temizlendi, İsveçlilerin muzaffer yürüyüşleri durduruldu. Friedland Dükü dağınık düşman ordularını bütün Alman kıyılarından çekip, Rheingraf'ı, Bernhard'ı, Banner'i¹³, Oxenstiern, ve o zamana kadar hiç yenilmemiş olan Kırallı, büyülenmiş gibi bir noktaya toplıyarak Nürenberg önündeki kanlı savaşa zorladığı zaman, o ülkeler yeniden serbestçe nefes aldılar.

WALLENSTEIN. — Lûtfen, sadede gelem!

QUESTENBERG. — Yeni bir ruh hemen yeni generalin varlığını gösterdi. Bu artık kör bir gazabın, kör bir gazapla çarpışması değildi. O zaman muntazam savaşlarla, azmin cüretkârlığa göğüs gerdiği, akıl ve sanatın yiğitliği yıldırıldığı görüldü. Onu çarpışmağa boşuna çağırıyorlar; o, sanki orayı

kendine ebedî bir barınak edinmek istiyormuş gibi gitgide karargâhına daha derin gömülüyor. Nihayet Kıral ümidini keserek taarruza geçmek istiyor. Kadavralarla dolu karargâhında, açlık ve veba felâketinin yavaş yavaş kırdığı askerlerini mezbahaya sürüyor. Hiçbir engelin durduramadığı o, arkasından ölüm saçan bin namlunun gözlediği müdafaa hattından kendisine bir gedik açmak için saldırıyor. Orada hiçbir bahtiyar fânî gözünün eşini görmediği bir hücum ve müdafaa oluyor. Nihayet Kıral, savaş meydanından yıpranmış askerlerini geri çekiyor. Ve bu korkunç insan kurbanları Kıralla bir karış toprak bile kazandırmıyor.

WALLENSTEIN. — Bizzat yaşadığımız bu korkunç sahneleri, gazete ağziyle dinlemekten bizi esirgeyiniz.

QUESTENBERG. — Vazife ve memuriyetim itham etmektir, medih ve sena üzerinde zevkle duran kalbimdir. İsveç Kıralı şan ve şöhretini Nürenberg karargâhında bıraktı... Hayatını da Lützen ovalarında. Fakat genç Weimar kahramanı, Frankonya'ya engelsiz girip kendine Tunaya kadar şiddetle yol açarken ve bütün iyi Katolik Hıristiyanları korku içinde bırakarak birdenbire Regensburg önünde görünürken, Friedland Dükü'nün o büyük günden sonra, bir mağlûp gibi Bohemya'ya kaçmasına ve harb sahnesinden kaybolmasına kim şaşmadı? O zaman Bavyera'nın vakur prensi, büyük bir tehlike karşısında acele yardım istedi... İmparator, yedi atlı ile bu ricayı Friedland Düküne gönderdi ve ona efendi olarak emredebile-

ceği yerde yalvardı! Ama boşuna! Dük, o sırada sadece eski kin ve garezine mağlûptu; eski düşmanına karşı intikam hırsını tatmin için, umurun selâmetini feda etti, ve Regensburg düştü!

WALLENSTEIN. — Hangi zamandan bahsediliyor, Max? Hiç hatırlamıyorum.

MAX. — Silezya'da olduğumuz zamanı kastediyor.

WALLENSTEIN. — Ha ,evet, evet! Peki ama orada ne işimiz vardı?

MAX. — İsveçlileri ve Saksonyalıları kovalıyorduk.

WALLENSTEIN. — Doğru! Bu tasvir bana bütün harbi unutturuyor.. (*Questenberg'e*) Devam ediniz!

QUESTENBERG. — Tuna'da utançla kaybedileni, belki Oder kıyılarında yeniden kazandılar. Bizzat Friedland'ın, Gustava'nın rakîbinin düşmana mukvemet ettiği, karşısında bir Thurn ve bir Arnheim¹⁴ bulduğu bu harb sahnesinde, akıllara hayret verecek şeyler umdular. Gerçekten burada oldukça yakından görüştüler, ama birbirlerine dostça, misafir olarak muamele etmek için. Bütün Almanya, harbin ağırlığı altında inliyordu, fakat Wallenstein'in karargâhında sulh ve sükûnet hüküm sürüyordu.

WALLENSTEIN. — Boş yere birçok harblere girişildi, çünkü genç generalin bir zafere ihtiyacı vardı. Tecrübeli generalin bir imtiyazı, yenmesini bildiğini âleme göstermek için çarpışmağa

ihtıyacı olmamasıdır Bir Arnheim'a karşı talihimi denemek niye yarardı; eğer Saksonyalılarla İsveçlilerin meşum ittifakını bozmağa muvaffak olsaydım Almanya için çok daha faydalı olurdu.

QUESTENBERG. — Fakat bu gayeye erişilemedi, ve böylece kanlı harb oyunu yeniden başladı. Nihayet o zaman Prens eski şan ve şöhretini ispat etti... Steinau¹⁵ savaş meydanlarında, İsveç ordusu hiç vuruşmadan silâhlarını teslim etti... O zaman Tanrının adaleti birçok esirler arasında isyanın eski tertipcisi, bu harbin melûn kundakçısı Mathias Thurn'u da intikam alıcının ellerine düşürdü... Fakat o âlîcenap ellere düşmüştü; ceza yerine mükâfat buldu, Prens onu, İmparatorun bu can düşmanını, ihsanlara garkederek salıverdi.

W ALLENSTEIN, güler. — Biliyorum, biliyorum... O zaman onu idam mahkûmlarının arabasında görmek için Viyana'da pencereleri ve balkonları daha önceden kiralamışlardı... Ben hacaletle harbi kaybedebilirdim, fakat onları böyle bir temaşadan mahrum bırakmış olmamı Viyanalılar affetmediler.

QUESTENBERG. — Silezya kurtulmuştu ve her şey Dükü, kıyasıya tazyik edilen Bavyera'ya çağırıyordu. O da gerçekten yola koyuluyor... Bohemya'yı en uzun yoldan rahat rahat katediyor; fakat daha düşmanı görmeden, birdenbire geri dönüyor, kışlık karargâhlarına yerleşiyor, İmparatorun ordusuyla, İmparatorun topraklarını çiğniyor.

WALLENSTEIN. — Ordu acınacak halde idi, en zaruri şeylerden, her türlü rahattan mahrumdu... Kış yaklaşıyordu, haşmetmeap kıtaları hakkında ne düşünüyordu? Biz insan değil miyiz? Bütün fâniler gibi soğğun, rutubetin ve her ihtiyacın tesirine tâbi değil miyiz? Askerin melûn nasibi! Nereye varırsa, ondan kaçarlardı... Nereden ayrılıp giderse arkasından beddua ederler! Her şeyi kendi bulmak zorundadır, ona hiçbir şey vermezler ve, almak için herkesi zorladığından, herkes için bir dehşettir. İşte generallerim. Buttler! Kont Deodat! Carassa! Ona siz söyleyiniz, ne kadar zamandır kıtaların aylıkları verilmiyor!

BUTTLER. — Bir senedir hiç para verilmedi!

WALLENSTEIN. — Ve asker hakkını almamıştır, yoksa ona asker denmez!

QUESTENBERG. — Bu konuşma, prens Friedland'ın sekiz dokuz sene evvelki konuşmasına benzemiyor.

WALLENSTEIN. — Evet, bu kabahat benim, onu biliyorum, İmparatoru böyle ben şımarttım. Evet, dokuz sene evvel ona, Danimarka harbi için kesesine bir dinara mal olmıyan kırk elli bin kişilik bir ordu kurdum... Harbin şiddeti Saksonya çevrelerini dolaşarak adının dehşetini ta Baltık kayalıklarına kadar götürdü. O zaman iyi bir zamandı! Bütün İmparatorlukta hiçbir isim benimki kadar sayılıp ağırlanmamıştır, Albrecht Wallenstein... Onun tacının üzerindeki üçüncü

çimas bu ismi almıştı¹⁶. Fakat R. tison'daki prensler meclisinde her şey meydana çıktı! O zaman masraflarımın hangi keseden çıktığını açıkça gördüler. Ve İmparatorun sadık kölesi gibi, milletlerin bedduasını yüklenmiş olmanın mükâfatı... Yalnız onu yükseltmiş olmağa yarıyan bu harbi prenlere ödetmenin mükâfatı, ne oldu? Ne mi oldu? Onların şikâyetlerine kurban edildim... Azledildim.

QUESTENBERG. — O uğursuz prensler meclisinde İmparatorun ne dereceye kadar hürriyetten mahrum olduğunu Efendimiz biliyorlar.

W. ALLENSTEIN. — Allah Müstahakkını versin! Ben ona hürriyet temin etmeğe muktedirdim... Hayır, efendi! İmparatorluğun hesabına, taht'a hizmette muvaffakiyetsizliğe uğradığım günden beri, İmparatorluk hakkında büsbütün başka bir kanaat edindim. Gerçi bu kumanda asâsını bana İmparator verdi. Fakat şimdi onu İmparatorluğun generali olarak, umumun selâmeti için taşıyorum, artık bir tekinin yükselmesi için değil! Şimdi sadede gelelim! Benden istedikleri nedir?

QUESTENBERG. — Haşmetmeap, evvelâ ordunun vakit geçirmeden Bohemya'yı tahliye etmesini istiyor.

W. ALLENSTEIN. — Bu mevsimde mi? Peki nereye gitmemizi istiyorlar?

QUESTENBERG. — Düşmanın bulunduğu yere. Çünkü haşmetmeap, paskalyadan evel Regensburg'un düşmandan temizlendiğini görmek, büyük kilisede artık Luther ağziyle vaiz edildiğini işit-

memek... Menfur dalâlet mezhebinin, bayramın sâf ihtişamını kirlletmemesini istiyor.

WALLENSTEIN. — Bu mümkün mü generallerim?

ILLO. — Mümkün değil.

BUTTLER. — Böyle bir şeye imkân yok.

QUESTENBERG. — İmparator, albay Suys'e Bayyera'ya yürümek emrini de vermiş bulunuyor.

WALLENSTEIN. — Suys ne yaptı?

QUESTENBERG. — Vazifesini yaptı. Hareket etti.

WALLENSTEIN. — Hareket etti! Ve ben, onun şefi, ona, yerinden kıınıldamaması için katî emir vermiştim! Benim emrim böyle mi dinlenir Bana borçlu oldukları, ve onsuz hiçbir harbin mümkün olamayacağı itaat bu mu? Siz hakem olunuz, generallerim! Yeminini unutarak kendisine verilen emri dinlemeyen zabıt neye lâıık olur?

ILLO. — Ölüme!

WALLENSTEIN, ötekiler düşünceye dalarak susunca, sesini yükseltir. — Kont Piccolomini, onun lâıığı nedir?

MAX, uzun bir sükûttan sonra. — Karunun hükmüne göre... Ölüm!

ISOLANI. — Ölüm!

BUTTLER. — Harb hukukuna göre, ölüm!

(Questenberg ayağa kalkar. Wallenstein onu takibeder, hepsi ayağa kalkarlar.)

WALLENSTEIN. — Kanun onu mahkûm ediyor, ben değil! Ve eğer onu affedersem, bu

İmparatoruma karşı borçlu olduğum saygıdan dolayıdır.

QUESTENBERG. — Eğer öyle ise, burada söyleyecek başka sözüm yok.

WALLENSTEIN. — Ben kumandayı ancak bazı şartlarla ele aldım, bunlardan birincisi de, hiç kimsenin, hattâ İmparatorun bile orduda sözünün geçmemesiydi. Eğer neticeden şerefim ve başımla ben mesulsem, bu işte âmir ben olmalıyım. Gustav'ı şu âlemde karşı konmaz, yenilmez hale getiren neydi? Şuydu: kendi ordusunda kiral olması! Ve bir kiral, tam mânasiyle bir kiral, kendi benzerlerinden başkasına asla mağlûbolma mıştır... Fakat sadede gelelim... Dinliyeceğimiz daha mühim şeyler var.

QUESTENBERG. — Veliaht kardinal ilkba harda Milâno'dan hareket ederek bir İspanyol ordusunu Almanya üzerinden Felemenk'e sevk edecektir, yoluna emniyetle devam edebilmesi için İmparator, bu ordudan sekiz alayın atlı olarak kendisine refakat etmesini istiyor

WALLENSTEIN. — Anlıyorum, anlıyorum... Sekiz alay... Mükemmel! Pater Lamorain'in mükemmel bir buluşu! Eğer fikir son derece mahirane olmasaydı, insanın buna samimiyetle budalaca bir fikir diyeceği gelirdi. Sekiz bin at! Evet, evet! Doğru, nereye varmak istediğinizi görüyorum.

QUESTENBERG. — Bunda gizli bir taraf yok. İhtiyat bunu gerektiriyor, zaruret emrediyor.

WALLENSTEIN. — Nasıl, elçi efendi? İkti-

darı, kılıcın kabzesini elimde görmekten usandıklarının askerimi azaltmak, İmparatorluğa, bana boyun eğmiyecek yeni bir kuvvet sokmak için, bu vesileyi hırsla yakaladıklarının, İspanyol adını kullandıklarının farkına varmamam mı lâzım geliyor? Beni doğrudan doğruya bir tarafa atmanız için gözünüze çok kuvvetli görünüyorum. Mukavelemde, Almanca konuşan bütün memleketlerdeki, İmparator orduları, bana itaate mecburdurlar, diye yazılıdır. Fakat İspanyol ordularından ve İmparatorluktan misafir olarak geçecek olan veliahtlardan mukavelede bahis yok... İşte şimdi onun etrafında dönüp dolaşıyorlar, benimle daha kısa yoldan iş görebilecekleri hale gelinceye kadar, evvelâ beni zayıflatacaklar, sonra da lüzumsuzlaştıracaklar... Bu sapa yollara ne lüzum var, elçi efendi? Dürüst olun! Benimle yaptığı anlaşma İmparatora ağır geliyor. Benim çekilmemi memnurlukla karşılayacak. Onun bu isteğini yerine getireceğim, bu, daha siz buraya gelmeden evel kararlaştırılmıştı, efendim.

(Generaller arasında gitgide büyüyen bir hareket olur.)

Albaylarım için müteessirim; çünkü verdikleri peşin paraları ve müstahak oldukları mükâfatı, nasıl elde edeceklerini göremiyorum. Yeni bir kumanda, yeni insanlar meydana çıkarır, ve daha evelki hizmetler çabuk unutulur. Orduda çok yabancı asker var Ben onların ne şeceresini, ne de dinini sorup soruşturuyordum, yeter ki, mert ve kabiliyetli ol-

sunlar. Bundan sonra o da deęiřecek! Pekâlâ. öyle olsun!... Artık o bana ait değil. (*Oturur.*)

MAX. — O hale gelmekten Tanrı bizi korusun!... Bütün ordu müthiş bir kaynaşma ile ayaklanır... İmparatoru aldatıyorlar. Bu olamaz.

ISOLANI. — Buna imkân yok, çünkü her şey birden yıkılır.

WALLENSTEIN. — Olacak odur, sadık Isolani. Bunca gayret ve ihtimamla kurduğumuz her şey yıkılacak. Fakat bu, davullar çalınınca bir generalin bulunmasına ve İmparatora hizmet için bir ordunun toplanmasına mâni değildir.

MAX, *telâşlı, heyecanlı, yatıştırmak için birinden ötekine gider.* — Beni dinle, generalim! Beni dinleyin, albaylar! Biraz yumuşa, Prensım! Aramızda meclis kurup sana karşı vazifelerimizi yapıncıya kadar hiçbir şeye karar verme... Geliniz, dostlarım! Umarım ki daha her şey düzelebilir.

TERZKY. — Gelin, gelin! Ötekileri bekleme salonunda buluruz. (*Giderler.*)

BUTTLER, *Questenberg'e.* — Dostça bir öğüt isterseniz, bu ilk saatlerde açıktan açığa görünmekten sakınınız, altın anahtar sizi hakaretlerden güç korur¹⁷.

(*Dışarıda gürültülü hareketler.*)

WALLENSTEIN. — Öğüt yerinde, Octavio, misafirimizin korunmasından sen mesulsün. Hořça, kalın, Questenberg!

(*Questenberg konuşmak isteyince.*)

Hayır, hayır, o menfur mevzudan bahsetmeyiniz! Sız vazifenizi yaptınız. İnsanı vazifesinden ayırdetmeyi bilirim.

(Questenberg'in Octavio ile çıkmak istediği sırada, Tiefenbach, Götz, Colalto girerler, daha başka kumandanlar onları takibederler.)

GÖTZ. — Nerede o, bizim generalimizi...

TIEFENBACH, *aynı zamanda.* — Neler duyuyoruz? Bizim...

COLALTO, *aynı zamanda.* — Seninle yaşayacağız, seninle öleceğiz.

WALLENSTEIN, *vakarla, Illo'yu gösterecek.* — İşte Feldmarschall arzularımı biliyor.

(Gider.)

ÜÇÜNCÜ PERDE

Bir oda.

I. SAHNE

ILLO ve TERZKY.

TERZKY. — Söyleyin bakayım! Bu akşam ziyafette albaylarla ne yapmak niyetindesiniz?

ILLO. — Beni dinleyin! Bir beyanname kaleme alacağız ve bununla hepimiz Dük'e karşı canla başla ona aid olduğumuzu ve kanımızın son damlasını dahi ondan esirgemiyeceğimizi taahhüdedeceğiz; ancak İmparatora karşı yeminle borçlu olduğumuz vazifelere zarar vermeden. Dikkat edin! Bunu istisnai, hususi bir madde olarak koyacağız ve böylece vicdanımızı koruyacağız. Şimdi beni iyi dinleyin! Bu suretle hazırlanmış olan yazı, ziyafetten evel onlara sunulacak, bundan hiç kimse kuşkulalmaz... Sonra, sonrasını dinleyin! Yemekten sonra, şarabın buharı kalbleri açıp, gözleri kapadığı sırada, imza için o maddesi kaldırılmış bir kâğıt gezdirilecek.

TERZKY. — Nasıl? Kurnazlıkla gafil avlıyarak elde ettiğimiz bir yeminle onların kendilerini bağlı mı hissedeceklerini sanıyorsunuz?

ILLO. — Onlar yine de avucumuzun içinde olacaklar... Ondan sonra istedikleri kadar hilekârlık diye haykırınsınlar! Sarayda onların imzalarına en mukaddes vaitlerden daha çok inanırlar. Bir kere de hain göziyle görüldüler mi, öyle olmaları lâzım gelecek, ve böyle yapmayı ister istemez fazilet sayacaklar. Benim için her şey elverişlidir.

TERZKY. — Öyle olsun, yeter ki sonunda bizi yerimizden kımıldatacak bir şey oluversin.

ILLO. — Sonra da... Asıl mesele generallerden yana muvaffak olmada değildir; yeter ki generallerin kendisine bağlı olduğuna Efendiyi inandıralım... Çünkü o bir kere bu kanaatle ciddî surette harekete geçerse, onlar da gerçekten kendisinin olur ve hepsini beraberinde sürükler.

TERZKY. — Öyle anlar oluyor ki, onun hakkında ne düşüneceğimi bilemiyorum. Düşmana kulak veriyor. Bana Thurn'a, Arnheim'a mektuplar yazdırıyor, Sesina'ya karşı cüretli sözlerle serbestçe niyetini açığa vuruyor, bize saatlerce plânlarını anlatıyor; sonra, tam onu anladığımı sandığım sırada birdenbire elimden kaçıyor, ve sanki olduğu yerde kalmaktan başka bir şeye ehenimiyet vermiyormuş gibi görünüyor.

ILLO. — O mu, eski plânlarından vazgeçecek! Ben size söylüyeyim ki, o, uyanık veya uykuda bundan başka bir şey düşünmüyor ve bunun için de her gün yıldızlara danışıyor..

TERZKY. — Evet, yarın akşam doktorla rasat kulesine kapanacağını ve onunla tetkikat ya-

pacağını biliyor musunuz? Çünkü duyduğuma göre o gece mühim bir geceymiş, ve gökte çoktandır beklenen mühim hâdiseler olacaktı.

ILLO. — Keşki dünya yüzünde öyle bir şey olsaydı, generaller şimdi gayrete geldiler ve şeflerini kaybetmemek için ne tarafa çekilirlerse gidecek haldeler... Bakın! Elimizde saraya karşı sıkı bir ittifaka fırsat var. Doğrusu, sebep mâsumdur: onu sadece kumanda mevkiinde alıkoymaktan ibaret¹. Fakat bilirsiniz ki, peşinde koşmanın ateşi içinde, çok geçmeden hareket noktası gövden kaybedilir. Dük'ün onları hazır bulması... Cüretle her türlü baş kaldırmaya hazır olduklarına inandırması için her şeyi düzenlemeyi ben üzerime alıyorum, istiyorum ki, bu fırsat onu süsüksün. Bir kere o büyük adım, Viyana'da affetmiyecekleri büyük adım atıldı mı, hâdiselerin tazyiki onu gitgide daha ileriye sürükler. Onun için güç olan sadece seçmektir. Zaruret zorlayınca o bütün kuvvetine ve isabetli görüşüne sahibolur.

TERZKY. — Ordusunu üzerimize getirmek için düşmanın beklediği de zaten budur.

ILLO. — Gelin! Bugünlerde bu işi, senelerden beri olamadığı kadar ileri götürmeliyiz. Ve bir kere işler burada iyi gitti mi, dikkat edin, uygun yıldızlar da görünürler! Haydi generallere gidelim! Demiri tavında dövmeli

TERZKY. — Siz gidiniz, Illo. Benim burada Kontesi' beklemem lâzım. Unutmayınız ki, biz de işsiz gücsüz değiliz... İpin biri koparsa, elimizde bir başka hazırı var.

ILLO. — Evet, karınız o kadar kumazca gülümsüyordu ki. Neler kuruyorsunuz, acaba?

TERZKY. — O bir sır! Susun! Geliyor.

II. SAHNE

KONT *ve bir odadan çıkan* **KONTES**

TERZKY *Sonra bir uşak, daha sonra*

ILLO.

TERZKY. — Geliyor mu? Onu daha fazla alıkoyamam.

KONTES. — Şimdi gelecek. Sen onu göndermeye bak.

TERZKY. — Doğrusunu istersen Dük bundan memnun kalacak mı bilmiyorum. Biliyorsun ki, bu meseleden bize şimdiye kadar hiç bahsetmedi. Sen beni ikna ettin, ne dereceye kadar ileri gidebileceğini de sen bilirsin.

KONTES. — Ben her şeyi üzerime alıyorum. (*Kendi kendine.*) Bu işte tam salâhiyetli olmağa lüzum yok... Eniştemle biz sözsüz de alaşıyoruz... Kızını buraya niye getirtti, onu buraya getirmek için neden bilhassa o seçildi, bunu anlamıyor muyum? Çünkü hiç kimsenin tanımadığı bir nişanlıya bağlandığının ileri sürülmesi başkalarının gözünü boyıyabilir! Ben senin içini görürüm. Fakat böyle bir oyunda elinin bulunması sana yakışmaz. Hayır hiç yakışmaz! Her şey benim maharetime kalmıştır. Pekâlâ!... Kızkardeşimin hakkında yanılmış olmanı istemem.

UŞAK, girer. — Generaller! (Çıkar.)

TERZKY, Kontes'e. — Kafasını kızdırmağa, onu düşündürmeğe gayret et, sofraya geldiği zaman imza işinde fazla tereddüdetmesin.

KONTES. — Sen misafirlerinle meşgul ol! Git ve onu buraya yolla!

TERZKY. — Çünkü her şey onun imza etmesine bağlıdır.

KONTES. — Sen, misafirlerinin yanına git! Haydi git, artık!

ILLO, tekrar gelir. — Nerede kaldınız, Terzky? Ev misafirlerle doldu, herkes sizi bekliyor.

TERZKY. — Şimdi, şimdi! (Kontes'e) Ve çok gecikmesin... Yoksa babası şüphelenebilir...

KONTES. — Boş yere endişe!

(Terzky ve Illo çıkarlar)

III. SAHNE

KONTES TERZKY, MAX PICCOLOMINI

MAX, sıkılğan nazarlarla içeri bakar. — Terzky teyze! Girebilir miyim?

(Odanın ortasına kadar gelir ve endişe ile etrafına bakar.)

Burada değil! Nerede?

KONTES.— Şu köşeye iyice bakınız, bakalım, belki de şu paravanın arkasında saklıdır...

MAX. — İşte eldivenleri! (*Onları telâşla yakalamak ister, Kontes mâni olur.*) Zalim teyze! Onu benden saklıyorsunuz... Bana işkence etmekten zevk alıyorsunuz.

KONTES. — Zahmetimin mükâfatı!

MAX. — Ah, kalbimin ne halde olduğunu hissedebilseniz!... Buraya geldiğimizden beri... kenkimi bu derece zorlamak, sözlerimi, bakışlarımı tartmak! Buna alışık değilim!

KONTES. — Daha birçok şeylere alışacaksınız, güzel dostum. Uysallığınızı böyle denemeğe herhalde devam etmeliyim. Yalnız şu şartla ki, her işinize karışabileyim.

MAX. — Fakat o nerede? Niçin gelmiyor?

KONTES. — Bu işi tamamiyle benim elime bırakmanız lâzım. Hem de kim benim kadar sizin hakkınızda iyi niyetler besler? Hiç kimse bunu bilmemeli, hattâ babanız bile, bilhassa babanız!

MAX. — Onun için hiç endişe etmeyin. Burada, hayran ruhumu heyecana getiren şeyin ne olduğunu göstermek istediğim hiç kimse yok. Ah, Terzky teyze! Burada her şey mi değişti, yoksa yalnız ben mi değiştim? Kendimi yabancı insanlar arasında, imişim gibi görüyorum. Eski isteklerimden, sevinçlerimden eser kalmadı. Bütün bunlar ne oldu? Halbuki evelce bu dünyadan gayrimemnun değildim. Şimdi her şey nasıl tatsız ve bayağı! Arkadaşlarıma tahammül edemiyorum, babama bile söyleyecek söz bulamıyorum. Vazife, silâhlar, benim için ehemmiyetsiz birer oyuncak.

Ebedî sevinçler yuvasından, çocuk oyunlarına, işine gücüne, meyillerine ve münasebetlerine, bütün zavallı beşeriyete dönen cennetlik bir ruh da herhalde böyle hisseder.

KONTES. — Fakat ben, hele bu sırada çok mühim hâdiselerin geçtiği şu yapyabancı âleme de birkaç nazar atfetmenizi rica edeceğim.

MAX. — Evet, burada benim etrafımda bir şeyler dönüyor, bunu alışılmamış bir kımıldama ve hareketten anlıyorum. Tamamlanıp katîleşince, tabîî bana kadar da gelecek. Ben nerede idim zannedersiniz teyze? Fakat alay istemem! Karargâhın gürültüsü patırdısı, usandırıcı ahbaplar seli, tatsız şakalar, boş sohbetler beni sıkıyordu, kendimi cenderede hissediyordum, gidip, bu taşan kalbe sessizlik, saadetime bir barınak aramam lâzım geldi. Sakın gülümsemeyiniz, Kontes! Kii! seye gittim. Burada "Gök Kapısı" denilen bir manastır var, oraya gittim, orada tek başıma kaldım. Mihrabın üzerinde Meryem'in bir resmi asılıydı, bu çirkin, yağlı boya bir resimdi, ama, benim tam o anda aradığım dosttu. Defalarca muhteşem Meryem'i bütün şâsaası içinde ona iştîyakla tapanlar arasında görmüştüm... Beni hiç heyecanlandırmamıştı, fakat bu sefer birdenbire, murakabeyi aşk kadar iyi anladım.

KONTES. — Saadetinizi tadınız! Etrafınızdaki âlemi unutunuz! Bu sırada dostluk, sizin için, dikkatle, ihtimamla çalışacaktır. Siz yalnız saadetinizin yolu gösterildiği zaman, uysal olunuz.

MAX. — Peki ama nerede kaldı?... Ah, her gün doğuşunun bizi birleştirdiği, yalnız gecenin geç saatlerinin bizi ayırdığı o mesut seyahat günleri! Orada saat çabuk geçmiyor ve hiç çalmıyordu. Üstün saadetim içinde zaman sanki ezelî seyrinde durmuş gibi görünüyordu. Ah, saatlerin birbirini takibettiğini düşünen kimse, artık gökten düşmüş demektir. Mesutlara saat çalmaz.

KONTES. — Ona kalbinizi açalı ne kadar zaman oluyor?

MAX. — İlk sözü söylemeğe bu sabah cüret ettim.

KONTES. — Nasıl? Bu yirmi gün içinde, daha bu sabah mı?

MAX. — Yolculuğumuzun son konak yeri olan, bizi karşıladığınız, Nepomuk'la burası arasındaki av köşkünde idik. Gözlerimizi sessizce ıssız kıra çevirmiş, bir cumba penceresinin önünde duruyor, Dük'ün maiyetimize gönderdiği mızraklı süvarilerin geçişini seyrediyorduk. Ayrılık kaygısı kalbime çökmüştü ve nihayet titriyerek şu sözlerle cüret ettim: "Bütün bunlar Fräulein, bana bugün saadetinden ayrılmam lâzım geldiğini anlatıyor. Birkaç saat sonra bir babaya kavuşacaksınız; etrafınızı yeni dostlar saracak; ben de artık sizin için kalabalığa karışmış bir yabancı olacağım", dedim. eTlâşla "Teyzem Terzky ile konuşunuz!" diye cevap verdi, sesi titriyordu, bir ateş kızılığının güzel yanaklarını kızarttığını gördüm, ve gözleri yavaşça yerden kalkarak benimkilerle karşılaştı... Artık kendimi tutamadım... (*Prenses kapıda görünür*)

ve durur, Kontes onu görür, fakat Piccolomini farkına varmaz.) Onu cüretle kollarımın arasına aldım, dudaklarım, dudaklarına değdi... O sırada bitişik salonda bir gürültü oldu ve bizi ayırdı... Siz gelmiştiniz. Ondan sonrasını biliyorsunuz.

KONTES, kısa bir sükûttan sonra, Thekla'ya gizlice bir göz atarak. — Ve siz de o derece saygılı, yahut o kadar az mütecessis misiniz ki, benim sırrımı bile sormuyorsunuz?

MAX. — Sizin sırrınız mı?

KONTES. — Tabii değil mi ya? Odaya hemen sizin arkanızdan nasıl girebildim, yeğenimi ne halde buldum. Bu ilk kalb sürprizi anında, onu...

MAX, heyecanlı. — Evet?

IV. SAHNE

ÖNCEKİLER, THEKLA, süratle içeri girer.

THEKLA — Zahmet etmeyin, teyzeciğim! Onu benim ağzımdan dinlemesi daha iyi olur.

MAX, geri çekilir. — Fräulin! Bana neler söylediniz, Terzky teyze!

THEKLA, Kontes'e. — Çoktan beri burada mı?

KONTES. — Evet, artık gitme zamanı yaklaşıyor. Siz bu kadar zaman nerede kaldınız?

THEKLA. — Annem yine o kadar ağladı ki. Onun ıstırap çektiğini görüyorum... Ve öyle olduğu halde, mesudolmaktan kendimi alamıyorum.

MAX, onu seyre dalmış. — Şimdi yeniden, size bakmak cerasetini buluyorum. Bugün bunu

yapamıyordum. Sizi çevreleyen mücevherlerin şâ-
şaası sevgilimi benden gizliyordu.

THEKLA. — Demek, ki, beni yalnız göz-
leriniz görüyormuş, kalbiniz değil.

MAX. — Ah! Bu sabah sizi, kendimi yabancı
bulduğum aile muhitinizde babanızın kolları ara-
sında, gördüğüm zaman... O anda nasıl onun
boynuna sarılmak, ona babam demek ihtiyacıyla
kıvrandım! Fakat onun sert bakışı, şiddetle kay-
nıyan duygularımı susmağa zorluyordu, ve sizi
yıldızdan bir çelenk gibi saran elmaslar beni ür-
kütmüştü. Fakat niçin babanız, buraya adımınızı
atar atmaz, etrafınızı sihirli bir çemberle kuşatır
gibi sardırır. Hemen meleği, sanki kurbanlığa
hazırlıyormuş gibi süsleyiverdi, ve huzur içinde
olan kalbiniz üzerine mevkiinin hazin yükünü yük-
ledi? Sevgi pekâlâ sevgiye kendini sunabilir, ama
böyle bir şatafata ancak bir kiral yaklaşabilir.

THEKLA. — Ah! Bana o kıyafetten bahset-
meyiniz! Yüğü, ne çabuk üzerimden attığımı gö-
rüyorsunuz. (*Kontes'e*) Pek neşeli değil. Niçin
neşeli değil? Acaba siz mi onun böyle neşesini
kaçırdınız, teyze! Yolculukta büsbütün başka türlü
idi; O kadar sakın ve üzüntüsüz! O kadar neşeli
bir korusma! Sizi daima öyle görmek isterdim,
hiçbir zaman başka türlü değil.

MAX. — Babanızın kolları arasında sizi tâ-
zim eden, velev yeniliğiyle olsun gözlerinizi sihir-
liyen yepyeni bir âlemde bulunuyordunuz.

THEKLA. — Evet, burada pek çok şey beni
sihirliyor, bunu inkâr edemem. Bana daima sev-

gili bir tasviri hatırlatan² ve bana sadece güzel bir rüya gibi görünmüş olanı hayata, hakikata bağlayan parlak ve hareketli harb sahnesi beni sihirliyor.

MAX. — Bana gelince, hakiki saadetimi rüyaya çevirdi. Şu son günlerde, esîrî ülkelerin bir adasında yaşadım; o, yeryüzüne indi ve beni tekrar eski hayatıma götüren bu köprü beni kendi semamdan ayırıyor.

THEKLA. — İnsan kendi kalbinde emin bir hazine taşırsa, hayat oyunu ona daha güleryüzlü görünür. Ve onu temaşa ettikten sonra, en güzel mülkümê daha sevinçli dönüyorum.

(Birdenbire susar, sonra daha şakacı bir tonla)

Burada bulunduğum az zaman içinde yeni ve işitilmemiş neler görmedim ki! Fakat bütün bunlar bu şatonun esrarlı surette ihtiva ettiği harikalar yanında hiç kalıyor.

KONTES, düşünerek. — Ne olabilir ki? Ben de bu şatonun bütün karanlık kıyı bucağını bilirim.

THEKLA, gülümsiyerek. — Oraya giden yol ruhlar tarafından korunuyor. İki ihtiyar kapıda nöbet bekliyorlar.

KONTES. güler. — Evet, anladım, rasat kulesi! Herkese o kadar sıkı sıkıya yasak olan bu mâbet, buraya gelişinizin daha ilk saatlerinde nasıl size açılabilir?

THEKLA. — Hemen teveccühünü kazandı-

ğım, ak saçlı, dost çehreli bir ihtiyar bana kapıları açtı.

MAX. — O, Dük'ün astroloğu, Senni'dir.

THEKLA. — Bana birçok şeyler sordu, ne vakit doğduğumu, hangi günde ve ayda, gündüz mü! gece mi?...

KONTES. — Sizin horoskopunuzu çıkarmak istiyordu.

THEKLA. — Avucuma da baktı, düşünceli bir tavırla başını salladı. Çizgiler pek hoşuna gitmemiş gibi görünüyordu.

KONTES. — O odayı nasıl buldunuz? Ben yalnız oradan geçerken şöyle bir göz gezdiriverdim.

THEKLA. — Keskin gün ışığından birdenbire oraya girince garip bir heyecana kapıldım, çünkü beni birdenbire tuhaf bir ışıkla hafifçe aydınlanan derin bir gece sardı. Etrafımda, bir yarım daire şeklinde, ellerinde asâ,, altı veya yedi büyük kiral resmi vardı, her biri başında bir yıldız taşıyordu, ve kuledeki ışık sanki hep o yıldızlardan geliyor gibiydi. Rehberim bana "Bunlar seyyarelerdir, kadere hükmettikleri için böyle kiral şeklinde tasvir edilmişlerdir, şu en sondaki, soluk sarı bir yıldız taşıyan, gamlı, düşünceli ihtiyar, Zühal'dir, hemen onun karşısındaki, kızıl ışıklı, zırhlara bürünmüş olanı da Merih'tir, her ikisi de insanlara az saadet getirir" dedi. Fakat onun yanında güzel bir kadın vardı, başındaki yıldız hafifçe ışıldıyordu, o sevinç yıldızı, Zühre imiş. Solda, kanadlı Utarit görünüyordu. Tam ortada,

kıral tavırlı, gülyüzlü bır adam gümüş bır ışıkla parlıyordu, o, babamın yıldızı Jupiter'miş ve ayla güneş onun yanında duruyorlardı⁸.

MAX. — Evet, onun yıldızlara, ruhların kudretine olan inancını hiç ayıplamam. Mekânı, ruhlar ve esrar dolu kuvvetlerle dolduran yalnız insanların gururu değildir, seven bir kalb için de alelâde tabiat çok dardır. Ve çocukluğumun masallarında hayatı öğreten hakikatlardan daha derin bir mâna var. Hayran olan kalbe yalnız harikaların gülyüzlü âlemi cevap verebilir. O, bana sonsuz mekânlarını açıyor ve üzerinde gaşyolmuş ruhun tam ve mutlak bir saadetle sallandığı bin bereketli dalı benim önüme seriyor. Masal aşkın âlemidir, vatanıdır; perilerle, tılsımlarla beraber barınmaktan hoşlanır, seve seve ilâhlara inanır, çünkü kendisi ilâhîdir. Masalların eski mahlûkları tükendi, bu şihirleyici soy bizden kaçıyor; fakat kalbin bir dile olan ihtiyacı onun değişmez insiyakları, eski isimleri geri getiriyor ve evelce beşerî hayata dostça intıbak eden o ilâhlar, şimdi yıldızlı göğü dolaşıyorlar; sevenlere oradan işaret ediyorlar, ve bugün hâlâ bize her büyüklüğü, Jupiter, her güzelliği Zühre getiriyor.

THEKLA. — Eğer yıldızlar bilgisi bu ise, bu şen inanca sevinçle inanacağım. Bizim üzerimizde, sonsuz yüksekliklerde, aşk çelenginin, pırıldayan yıldızlarla daha biz doğarken örülmüş olduğunu düşünmek, tatlı ve sevimli bir düşüncedir.

KONTES. — Göğün yalnız gülleri değil, dikenleri de vardır Ne mutlu sana, eğer senin

çelengini bozmazlarsa! Zühre'nin, o saadet yıldızının ördüğünü, Merih, felâket yıldızı, çabucak koparabilir.

MAX. — Onun meşum hükümdarlığı yakında sona eriyor! Prens in ciddî ve samimî gayretinin Tanrı, yardımcısı olsun; o, zeytin dalını defne çelengiyle beraber örecek ve sevinen dünyaya sulhu hediye edecek. Ve artık onun büyük kalbinin başka bir isteği kalmıyacak. Kendi muzafferiyeti için kâfi derecede çalıştı, bundan sonra kendisi ve kendininkiler için yaşayabilir. Topraklarına çekilir, Gitschin'de güzel bir malikânesi vardır, Reichenberg'le Friedland şatosunun yerleri de çok güzeldir. Bu ormanların av korusu ta Riesenberg eteklerine kadar uzanır. O zaman harikulâde ibdalara karşı olan büyük meylini serbestçe tam dileğine göre yerine getirebilir. O zaman prensliğe yakışır bir şekilde her sanatı teşvik edebilir, değerli ve büyük olan her şeyi himaye edebilir; inşa edebilir, ekebilir, yıldızları tetkik edebilir. Evet, cüret ve kuvveri rahat duramazsa, unsurlarla çırpışsın, nehirlerin yolunu değiştirsin, kayaları yerlerinden atsın ve ticarete kolay bir yol açsın. O zaman harb hikâyelerimiz, uzun kış gecelerinde masal olup anlatılır...

KONTES. — Bununla beraber ben size kılıcı çok erken elden bırakmamayı tavsiye ederim, yeğenim. Çünkü böyle bir nişanlı kılıçla elde edilmeğe lâyıktır.

MAX. — Ah, onu silâhla elde edebilseydim!

KONTES. — Ne oluyor? Hiçbir şey işitmi-

yor musunuz? Ziyafet salonundan şiddetli bir kavga ve gürültü duyar gibi oldum.

(Dışarı çıkar.)

V. SAHNE

THECLA ve MAX PICCOLOMINI.

THECLA, Kontes uzaklaşır uzaklaşmaz, Piccolomini'ye telâşla ve esrarlı. — Onlara güvenme; samimî değiller.

MAX. — Belki de...

THECLA. — Benden başka kimseye güvenme Hemen farkına vardım, bir maksatları var.

MAX. — Maksatları mı? Ne olabilir? Bize ümit vermekle ne kazanırlar?

THECLA. — Onu bilmem. Fakat, bana inan, bizi mesudetmeyi, bizi birleştirmeyi samimî olarak düşünmüyorlar.

MAX. — Hem de niçin bu Terzky'lere muhtacolalım? Annen yok mu? Evet, o iyi insan kendisine karşı beslediğimiz evlâtça itimada tamamiyle lâyıktır.

THECLA. — Annem seni seviyor, seni her şeyden üstün tutuyor; fakat o, böyle bir sırrı babamdan saklamak cesaretini hiçbir zaman gösteremez. Kendi rahatı için, bunu ondan gizlemek lâzım.

MAX. — Ama niçin bu her tarafta bir sır halinde kalsın? Ne yapacağım biliyor musun? Gidip babanın ayaklarına kapanacağım; benim

saadetim hakkında bir karar versin. Dosdoğru, gizlisi olmıyan bir adamdır, sapa yollardan nefret eder, ve o kadar iyi, o derece asıldır ki...

THEKLA. — Asıl ve iyi olan sensin!

MAX. — Sen onu daha, bugün tanımağa başladın; fakat ben on senedir gözlerinin önünde yaşıyorum. Onun böyle görülmedik ve umulmadık bir iş yapması ilk defa mıdır? Bir ilâh gibi hayret verici şeyler yapmak onun yaradılışına çok uygundur; insanı daima hayran etmek, hayretten hayrete düşürmek ister. Kim bilir, belki de bizi birleştirmek için, şu anda, sadece benim ve senin itirafımızı bekliyordur? Susuyorsun?... Bana şüphe ile bakıyorsun? Babana karşı nen var?

THEKLA. — Ben mi? Hiç... Sadece onu, bizim saadetimizi düşünmeğe vakit ve huzur bulamıyacak kadar meşgul görüyorum... (*Şefkatle elini tutarak.*) Benden örnek al! İnsanlara pek fazla inanmıyalım! İyiliklerinden dolayı Terzky'lere müreşekkir kalalım, fakat onlara da lâıyk olduklarından fazla güvenmiyelim, zaten... Kendimizi kalbimize bırakalım.

MAX. — Ah, acaba günün birinde mesudolabilecek miyiz?

THEKLA. — Mesut değilmiz ki? Sen benim değil misin? Ben senin değil miyim?... Ruhunda yaşıyan asıl cesareti, sevgin bana da ilham ediyor... Daha az açık olmalıyım, içimi senden daha fazla gizlemeliyim; âdet böyledir. Fakat eğer hakikatı benim dudaklarımda bulmazsan,

burada nerede bulacaksın? Birbirimizi bulduk, birbirimize sıkıca ve ebediyen bağlı kalacağız. Bana inan, bu onların istediğinden çok daha fazla bir şey. Onun için bunu mukaddes bir emanet gibi kalbimizin en derinliklerinde saklıyalım! O bize göklerin yüksekliklerinden düştü, onu yalnız göğe borçluyuz. O, bize bir mucize yaratabilir.

VI. SAHNE

KONTES | TERZKY, ÖNCEKİLER.

KONTEŞ, telâşlı. — Kocam beni gönderiyor. Artık vakit geldi diyor. Hemen sofraya...

(Ötekilerin kulak asmadıklarını görünce aralarına girer.)

Ayrılın, artık!

THEKLA. — A, daha değil! Bir dakika bile olmadı.

KONTES. — Zaman sizin için pek çabuk geçiyor, Prenses yeğenim.

MAX. — Acelemiz yok, teyze!

KONTES. — Gidiniz, gidiniz! Yokluğunuz hissediliyor. Babanız iki defa sizi sordu.

THEKLA. — Ay, babası!...

KONTES. — İşte anlıyorsunuz ya, yeğenim!

THEKLA. — Bütün bu toplantılarda onun ne işi var? Orası onun yeri değil; onların hepsi

saygıdeğer ve liyakatli insanlar olabilirler, fakat o onlara göre çok genç, bu meclise uygun değil.

KONTES. — Onu yalnız kendinize mi hasretmek istiyorsunuz?

THEKLA, ateşli. — İyi bildiniz, fikrim bu. Evet, onu büsbütün burada bırakınız, generallere haber yollayınız...

KONTES. — Aklınızı mı kaybettiniz, yeğenim?... Kont, şartlarımızı biliyorsunuz.

MAX. — İtaat etmem lâzım, Fräulein, Alaha ısmarladık. (*Thekla şiddetle yüzünü çevirince*) Ne diyorsunuz?

THEKLA. — Hiç, gidiniz!

MAX. — Bana gücenirseniz gidebilir miyim?...

(*Thekla'ya yaklaşıp, gözleri karşılaşır; Thekla bir an sessiz durur, sonra Max'ın kolları arasına atılır, Max onu sıkıca kucaklar.*)

KONTES. — Gidiniz! Ya biri gelirse! Gürültüler duyuyorum. Yabancı sesler yaklaşıyor.

(*Max, Thekla'nın kollarından sıyrılır ve gider. Kontes onu takibeder. Thekla, evêlâ onu gözleriyle takibeder, odada dolaşır, sonra düşünceye dalmış durur. Masanın üzerinde bir kitara vardır, onu yakalar, ve bir müddet hâzin bir hava çaldıktan sonra şarkı söylemeğe başlar.*)

VII. SAHNE

THEKLA, çalar ve söyler.

Meşe ormanı uğulduyor, bulutlar ilerliyor,
Genç kız dolaşüyor, yemyeşil kıyıda,
Dalga çatlıyor, kuvvetle çatlıyor,
Ve genç kız, gözleri yaşlardan bulanmış
Karanlık geceye şakısını söylüyor.
Kalb ölmüş, dünya bomboş,
Ve artık dileğini dindirecek bir şey yok⁴.
Ey azize, çocuğunu geri çağır!
Dünya saadetini tattım... Yaşadım ve sevdim.

VIII. SAHNE

KONTES geri gelir, THEKLA.

KONTES. — Neydi o yaptığınız, yeğenim?
Vah vah! Kendinizi böyle onun kollarına atmak!
Bana kalırsa kendinizi biraz daha ağır satmalı
idiniz.

THEKLA, ayağa kalkarak. — Ne demek
istiyorsunuz, teyze?

KONTES. — Kim olduğunuzu, ve onun kim
olduğunu unutmamanız lâzım gelirdi. Zanneder-
sem, daha bunur düşünmediniz.

THEKLA. — Neyi?

KONTES. — Prens Friedland'ın kızı oldu-
ğunuzu.

THEKLA. — Peki? Ne olur?

KONTES. — Ne mi olur? Güzel bır sual!

THEKLA. — Bizim sonradan elde ettiğimiz şeye, o doğuştan sahipti. Lombardia'nın çok eski bir sülâlesinden, bir prensin oğlu!

KONTES. — Sayıklıyor musunuz? Doğru! Bir de kendisine evlenme teklif ederek Avrupa'nın en zengin vârisinin saadetini sağlamasını rica etmemiz eksik.

THEKLA. — Buna lüzum kalmıyacak.

KONTES. — Evet...

THEKLA. — Babası onu seviyor; kont Octavio bu işe engel olmak istemez.

KONTES. — Babası! Onun babası! Ya sizinki, yeğenim?

THEKLA. — Evet, öyle, zannederseniz sizin korkunuz onun babasındandır. Çünkü siz bu işi ondan, onun babasından demek istiyorum, itina ile gizliyorsunuz.

KONTES, *tetkik edici bir nazarla ona bakar.* — Yanılıyorsunuz, yeğenim.

THEKLA. — Alındınız mı, teyze! Bana acıyınız!

KONTES. — Kendinizi oyunu kazanmış sanıyorsunuz! O kadar çabuk sevinmeyin!

THEKLA. — Yalvarırım size, iyi kalbli olun!

KONTES. — İş daha o dereceye gelmedi.

THEKLA. — Öyle olduğuna inanıyorum.

KONTES. — Zannediyor musunuz ki o, sadece sizi mesut bir çift olarak birleştirmek için büyük varlığını harb uğruna hasretti, yeryüzünün

bütün rahat saadetlerinden el çekti. Yatağından uykuyu uzaklaştırdı, asıl başını endişelere terk etti! Bütün bunlar nihayet seni manastırından alıp gözüne hoş görünen adamı merasimle sana getirmek için miydi?... O, bunu pek daha ucuza elde edebilirdi! Bu tohum senin minimini elinle çiçeğini koparıp basit bir süs gibi göğsüne takman için ekilmemişti.

THEKLA. — Böyle olmakla beraber benim için ekmediği tohum, bana kendiliğinden güzel meyvalar verebilir. Ve eğer cömert ve uygun kaderim onun korkunç derecede harikulâde varlığından, benim hayatımın saadetini sağlamak istiyorsa...

KONTES. — Sen onu, seven bir genç kız göziyle görüyorsun. Etrafına bak! Nerede olduğunu düşün! Sen sevinç dolu bir eve gelmedin, düğün için bezenmiş duvarlar, başları çelenklerle süslenmiş davetliler bulmadın. Burada silâhlardan başka ışıldıyan bir şey yok! Yoksa bu binlerce askeri düğününde raksetsinler diye mi buraya getirdiler sanıyorsun? Babanın alnını düşüncelerle kırıışmış, annenin gözlerini yaşlar içinde görüyorsun; hanedanımızın büyük nasibi teraziye konulmuş. Şimdi genç kızlığın çocukça hislerinden, hasis arzularından silkin! O harikulâde adamın kızı olduğunu göster. Kadın, kendi nefesine aidolamaz; yabancı bir nasibe sıkıca bağlıdır. Fakat en iyi kadın odur ki, yabancıyı, seçerek kedisine meylettirmesini bilir, onu kalbinde taşır ve candan bir sevgiyle ona ihtimam gösterir.

THEKLA. — Bana manastırda da böyle öğretmişlerdi. Hiçbir dileğim yoktu, kendimi yalnız onun, o kudretli adamın kızı olarak tanıyordum ve bana kadar gelen hayatının akisleri içimde sından başka hiçbir his uyandırmıyordu: benim için mukadder olan, kendimi körükörüne ona feda etmektir

KONTES. — Senin nasibin budur. Ona istiyerek razı ol. Annen ve ben sana örneğiz.

THEKLA. — Kendimi kime feda edeceğimi kader bana gösterdi, onu sevinçle takibedeceğim.

KONTES. — Onu sana kalbin gösterdi. Sevgili çocuk, kader değil.

THEKLA. — Kalbin temayülü kaderin sesidir. Ben onunum. Yaşadığım bu yeni hayat sadece onun armağanıdır. Kendi mahlûku üzerinde hakları vardır. Onun güzel sevgisi beni canlandırmadan evel ben ne idim? Kendim için de, sevgilim için olduğundan daha fena düşünmek istemem. Paha biçilmez bir hazineye sahibolan değersiz olamaz. Saadetle birlikte bana kuvvet de bahşedildiğini hissediyorum. Ciddî ruhuma hayat ciddî görünüyor. Kendi kendime aid olduğumu şimdi artık biliyorum; içimdeki, sağlam ve yenilmez iradeyi tanıdım ve gayeme erişmek için her tehlikeyi göze alabilirim.

KONTES. — Eğer senin hakkında başka bir karar vermişse, babana karşı mı koyacaksın?... İstedğini ondan çekip koparmak niyetinde misin? Şunu bil ki, çocuğum, onun adı Friedland'dır.

THEKLA. — Benimki de. O, bende öz kızını bulacaktır.

KONTES. — Nasıl? Hükümdarı, İmparatoru onu zorlamıyor da, sen, kızı mı, onunla mücadelele kalkışıyorsun?

THEKLA. — Kimsenin cüret edemediğine, kızı cesaret edebilir.

KONTES. — Ya! Doğrusu bunu hiç beklemiyordu. Bütün engelleri yensin de öz kızının bir dileğiyle kendisi için yeni bir mücadele mevzuu ortaya çıksın? Çocuk, çocuk! Sen babanın yalnız gülümsemesini gördün, daha öfke bakışını görmedin. Mukavemetinin sesi, titriyen sesi ona yaklaşmağa acaba cesaret edebilecek mi? Kendi kendine iken, pekâlâ büyük kararlar verebilir, güzel söz çiçeklerini demetliyebilirsin, güvercin ruhunu, aslan cesaretiyle silâhlandırabilirsin. Hele bir tecrübe et! Onun kuvvetle sana dikilen gözlerinin karşısına çık da "hayır" de! Boş yere, güneşin ateş bakışı karşısında narin çiçeğin uğradığı âkıbete sen de uğrarsın... Seni korkutmak istemem, sevgili çocuğum! Umarım ki, iş bu dereceye gelmez. Hem onun arzularını da bilmiyorum. Olabilir ki, onun düşüncesi de senin isteğine uygundur. Fakat onun arzusu, hiçbir zaman senin, bahtının bu mağrur kızının, âşık bir genç kız gibi hareket etmesi ve eğer bu yüksek mükâfat ona mukadder olsa bile, aşkın arzedebileceği en yüksek fedakârlıkla onu ödemesi lâzım gelen erkeğin kolları arasına atılması olamaz! (*Gider.*)

THEKLA. — Yalnız, verdiğin bu habere

teşekkür ederim. Bu haber, meşum önsezimi kesinleştiriyor! Demek doğruymuş? Burada hiçbir dostumuz, bize sadık hiçbir kalb yokmuş. Kendi kendimizden gayrı kimsemiz yok. Çetin çarpışmalar bizi tehdidediyor. Sen ey aşk, ilâhî aşk, bize kuvvet ver! Ah, bu kadın doğru söylüyor. Kalbimizin bu birleşmesini sevinç alâmetleri aydınlatmıyor. Burası ümidin barındığı bir temaşa yeri değil, burada yalnız savaşın boğuk uğultusu duyuluyor; hattâ aşk bile, sanki çelik zırha bürünmüş, ölüm savaşına kuşanmış gibi görünüyor. Evimizden karanlık bir ruh geçiyor, ve kader bizimle işin çalacak bitirmek istiyor. Beni sakın barınağımdan dışarı sürüyor, tatlı bir sihrin ruhumu kamaştırması lâzım. Semavi bir şekle bürünmüş olan o sihir beni bekliyor. Onu yakınımda, pek yakınımda uçarken görüyorum; beni, ilâhî bir kudretle uçuruma sürüklüyor, mukavemet edemiyorum. *(Uzaktan ziyafetin çalgı sesi duyulur.)* Ah, alevler arasında kalan bir ev çökeceği zaman, gök bulutlarını bir araya toplar, şımşek sakın yüksekliklerden fırlar, toprağın altındaki uçurumlardan alevler fışkırır, ve zevk ilâhesinin bizzat kendisi, kör bir gazapla yanan binanın üzerine ıralı meşalesini atar.

(Gider.)

DÖRDÜNCÜ PERDE

Sahne: Parlak bir surette aydınlanmış büyük bir salon, bu salonun ortasında, tiyatronun dibine doğru şahane kurulmuş bir sofra, bu sofrada, aralarında MARADAS ve TERZKY, OCTAVIO PICCOLOMINI'nin de bulunduğu, sekiz general yer almıştır. Bu masanın sağında ve solunda, daha fazla dibe doğru, altışar davetlinin oturduğu iki masa daha vardır. Büfe öndedir, sahnenin bütün ön kısmı hizmet eden page'lar ve uşaklar için serbest bırakılmıştır. Herkes hareket halindedir; Terzky alayının mızıkacıları masaların etrafında dolaşarak sahnedən geçerler. Onlar daha tamamiyle uzaklaşmadan MAX PICCOLOMINI görünür; TERZKY bir yazılı kâğıt, ISOLANI de bir kupa ile onu karşılarlar.

I. SAHNE

MAX PICCOLOMINI, ISOLANI, TERZKY.

ISOLANI. — Aziz kardeş!... Sevdüğimizin şerefine! Fakat nerede kaldınız? Çabuk yerinizi alın! Terzky bize annesinin en mükemmel şarabını ikram etti. Burada tıpkı Heidelberg şatosundaki gibi bir şeyler geçiyor¹. En iyisine yetişemediniz.

Şuradaki masada prens taçlarını paylaşıyorlar, Eggenberg, Slawata, Lichtenstein, Sternberg² malikâneleriyle Bohemya'nın bütün büyük timarları müzayedeye kondu; eğer çabuk davranırsanız, size de bir şeyler isabet eder. Haydi marş! Oturunuz!

(*Colalto ve Götztz ikinci masadan seslenirler.*)

Kont Piccolomini!

TERZKY. — Şimdi yanınıza gelecek! Bir dakika! Şu andiçme formülünü oku, bakalım, kalem aldığımız gibi hoşuna gidecek mi? Hepsi sıra ile okudu. Ve herkes altını imza edecek.

MAX, okur. — "In gratis servire nefas"

ISOLANI. — Lâtince bir atalar sözüne benziyor... Aziz kardeş, bunun Almancası nasıl?

TERZKY. — Nanköre hiçbir doğru adam hizmet etmez.

MAX. — "Çok kudretli generalimiz, fehmetlû prens von Friedland'ın uğradığı birçok hakaretlerden dolayı İmparatorun hizmetinden çekilmeyi düşündüğünü, fakat bizim hepimizin ricasına dayanamıyarak, bir müddet daha orduda kalmaya ve bizim rızamız olmadıkça bizden ayrılmaya razı olması üzerine: biz de ona mukabil hep birlikte ve her birimiz teker teker, şahsi bir yeminle... ona doğruluk ve sadakatle bağlı kalmayı hiçbir surette ondan ayrılmamayı, onun uğruna, kanımızın son damlasına kadar, yani İmparator karşı içtiğimiz andın müsaadesi nispetinde her şeyimizi feda etmeyi vazife bileceğiz. (*Bu son kelimeler Isolani tarafından tekrar edilir.*) Ve eğitimizden biri, bu ahde muhalif olarak, müşterek

dâvadan ayrılırsa, onu ittifak kaçağı bir hain olarak ilân edeceğiz, ve onu malı ve mülkü ile, canı ve kaniyle cezalandırmayı borç bileceğiz. İmzamızla buna yemin ediyoruz."

TERZKY. — Bu kâğıdı imzalamaya hazır mısın?

ISOLANI. — Niçin imzalamasın? Her şerefli zâbit bunu imzalar... İmzalamadır... Hokka kalem getirin!

TERZKY. — Bunu yemekten sonraya bırakalım.

ISOLANI, *Max'ı sürükliyerek.* — Gelin! Gelin!

(Her ikisi de sofraya giderler.)

II. SAHNE

TERZKY, NEUMANN.

TERZKY, *büfenin başında bekliyen Neumann'a işaret eder, ve onunla öne gelir.* — Kopyayı getirdin mi, Neumann? Ver! Herhalde kolayca öteki zannedilecek gibi yazılmıştır, değil mi?

NEUMANN. — Satırı satırına, çizgisi çizgisine kopya ettim. Yemin fıkrasından başka bir şey çıkarılmamıştır, efendimizin emrettikleri gibi.

TERZKY. — Pekâlâ! Onu şuraya bırak, ötekini hemen ateşe at! Vazifesini yaptı. (*Neumann kopyayı masanın üzerine koyar ve tekrar büfenin yanına gider.*)

III. SAHNE

ILLO ikinci odadan gelir, TERZKY.

ILLO. — Piccolomini ile işler nasıl?

TERZKY. — Zannedersem, iyi. İtiraz etmedi.

ILLO. — Tamamiyle itimadedemediğim biricik insan. O ve babası... Her ikisine de göz kulak olun!

TERZKY — Sizin sofranızda görünüş nasıl? Ümidederim ki davetlilerinizi içiriyorsunuz?

ILLO. — Tamamiyle samimidirler, zannedersem elimizdeler. Tıpkı size evelce söylediğim gibi... Şimdi artık sadece Dük'ün yerinde bırakılması meselesi bahse mevzu değil. Montecuccoli³ "Madem ki böyle hep bir araya geldik, Viyana'da, kendi öz şehrinde, İmparatora gidip şartları koşmalı" diyor. Bana inanın, eğer şu Piccolomini'ler olmasaydı, kendi kendimizi aldatmaktan kaçınabilirdik.

TERZKY. — Buttler ne istiyor? Susalım!

IV. SAHNE

BUTTLER, ÖNCEKİLER.

BUTTLER, ikinci masadan gelir. — Rahatsız olmayın. Sizi iyice anladım, Feldmarschall. Tasarınıza başarılar dilerim, bana aidolana gelince, (*Esrarlı*) bana güvenebilirsiniz.

ILLO, ateşli. — Güvenebilir miyiz?

BUTTLER. — Şartlı veya şartsız, bence müsavî. Beni anlıyor musunuz? Prens, sadakatimi ne şekilde isterse deniyebilir, bunu kendisine söyleyiniz. Kendisi, İmparatorun generali kalmak istediği müddetçe, ben de İmparatorun askeriyim, kendi kendisinin efendisi olmak istediği anda da Friedländer'in hizmetkârıyım.

TERZKY. — Lehinize bir değiş tokuş, hizmetine girdiğiniz kimse bir cimri, bir Ferdinand değildir.

BUTTLER. — Benim sadakatim satılık değildir, kont Terzky, ve bugün size kendi isteğimle teklif ettiğim şeyi, altı ay evvel benimle pazarlığa kalkışmanızı tavsiye etmezdim. Evet, bütün alayım ile beraber kendimi Dük'e veriyorum, ve bu örneğin tesirsiz kalmıyacağını sanıyorum

ILLO. — Ablay Buttler'in ordunun başında örnek olarak parladığını kim bilmez?

BUTLER. — Öyle mi zannediyorsunuz, Feldmarschall. Eğer o kadar iyi kullandığım temiz şöhretim altmışında bana bu derece tam bir intikam satın alabilirse, o halde kırk senedir beslediğim sadakatten pişman olmam!... Bu sözlerime gücenmeyiniz, efendiler. Beni nasıl kazandığınızın sizce ehemmiyeti yok, ve umarım ki, siz de kendi oyununuzun benim hükmümün doğruluğunu bozacağını beklemezsiniz. Varsın kararsızlık, kanın kaynaması, veya daha, başka değersiz sebepler ihtiyarı uzun zamandan beri takibettiği şeref yolundan çevirsin. Geliniz! Ben neden ayrıl-

dığımı açıkça biliyorum diye, kararım daha az katî değildir.

ILLO. — Bize açıkça söyleyiniz, sizi nasıl telâkki edelim.

BUTTLER. — Bir dost olarak! İşte elim, sözümün teminatı. Bütün varlığımla sizinim. Dük'ün yalnız adama değil, paraya da ihtiyacı var. Onun hizmetinde birkaç para kazandım, onu kendisine ödünç veriyorum, ve eğer benden sonra yaşarsa, zaten çoktandır her şeyimi ona bırakmıştım, o benim vârisimdir. Hayatta yapyalnızım. Ve erkeği kadına, sevgili çocuklara bağliyan duygu nedir bilmiyorum, ismim benimle beraber ölecek, varlığım benimle beraber sona erecek.

ILLO. — Paranıza ihtiyaç yok... Sizinki gibi bir kalb, tonlarla altın ve milyonlar değer.

BUTTLER. — İrlanda'dan Prag'a kötü bir seyis olarak gelmişim, efendim öldü. Bu aşağılık ahır hizmetinden, cilveli bir talihin oyuncağı, savaşın takdiriyle bu yüksek rütbeye, bu makama yükseldim. Wallenstein da talih ve tesadüfün çocuğudur; benimkine benzer yolu severim.

ILLO. — Bütün kuvvetli kalbler arasında hisımlık vardır.

BUTTLER. — Büyük bir devirde yaşıyoruz. Bu devir cesaretli ve azimli olanların lehinedir. Elden ele geçen para gibi şehirler ve şatolar çabucak sahip değıştiriyorlar. En eski sülâlelerin halefleri ocaklarını bırakarak hicret ediyorlar, yepyeni armalar, yeni isimler ortaya çıkıyor; Alman topraklarında hoş gözükmıyen bir kuzey milleti

hemşerilik haklarını zorla elde etmeğe cüret ediyor. Main'de kudretli bir prenslik kurmak için⁴, Weimar prensi kuvvet ve cesaretle silâhlanıyor. Kılıçlarının hakkıyla hükümlanlık sahaları ele geçirmeleri için Mansfeld'e ve Halberstadt'lıya⁵ sadece daha uzun bir ömür lâzımdı. Bunların arasından hangisi bizim Friedland'ımıza yetişebilir? Bu kuvvetli adamın ne derece olursa olsun merdiven dayamağa muktedir olamayacağı hiçbir yükseklik yoktur.

TERZKY. — İşte erkekçe konuşma buna derler!

BUTTLE. — İspanyollardan ve Welsch'lerden yana emin olunuz, İskoçyalı Lessly'yi ben üzerime alıyorum. Tekrar topluluğa karışa'ım! Geliniz!

TERZKY. — Baş sofracı nerede? Elinde ne varsa hepsini ver! Şarapların en iyilerini! Bugün nihai karar günüdür! İşlerimiz iyi gidiyor. (*Her biri masasına gider.*)

V. SAHNE

BAŞ SOFRACI ile NEUMANN öne gelirler.

Uşaklar gidip gelirler.

BAŞ SOFRACI. — En iyi şarap! Eğer eski hanımım, sevgili annesi, bu dağınık hayatı görmüş olsaydı, mezarında dönerdi!... Evet, evet, zâbit efendi! Bu asıl hanedan çöküyor... Ne ölçü

var, ne son! Ve bu Dük'le olan muhteşem birleşme bize hiç de büyük bir saadet getirmedi.

NEUMANN. — Tanrının gücüne gider! En parlak zaman asıl şimdi başlayacak.

BAŞ SOFRACI. — Öyle mi zannediyorsunuz? Bunun üzerinde fikirler ayrılıyor. Bu hususta söylenecek çok şeyler var.

UŞAK, gelir. — Dördüncü sofraya için Burgonya şarabı!

BAŞ SOFRACI. — Bu yetmişinci şişe mülâzim efendi.

UŞAK. — Davetliler arasında, bir Alman asilzadesi, Herr Tiefenbach bulunduğu için.

(*Gider.*)

BAŞ SOFRACI, Neumann'a. — Çok yükseltilere çıkmak istiyorlar. Alâyişte Kurfürstlerle, kırıllarla eşidilmek istiyorlar. Prens ne kadar yükselirse, efendim Kont da, ondan geri kalmak istemiyor. (*Uşaklara*) Orada ne durup dinliyorsunuz? Gidin sofraya ile, şişelerle meşgul olun! Şimdi benden tekme yersiniz! Bak! Kont Pallfy'nin önünde boş bir bardak duruyor.

İKİNCİ UŞAK, gelir. — Büyük kupayı istiyorlar, baş sofracı, Bohemya armalı altın kupayı. Hangisi olduğunu siz biliyormuşsunuz, efendi öyle dedi.

BAŞ SOFRACI. — Friedrich'in⁶ taç giyme töreni münasebetiyle, Wilhelm ustanın yaptığı kupayı mı? Prag ganimetlerinin o harikulâde parçasını mı?

İKİNCİ UŞAK. — Evet, onu! Sıra içişini o kupayla yapmak istiyorlar.

BAŞ SOFRACI, *başını sallıyarak kupayı alır.* *çalkar.* — İşte Viyana'ya yetiştirilecek bir mevzu daha!

NEUMANN. — Gösterin şunu! Harikulâde bir kupa! Som altından, ve üzerinde zarf kabartma ile çok mânalı şeyler işlenmiş. Birinci levhanın üzerinde... Gösterin bakayım!... Şu piskopos asâsı ve âyin serpuşu üzerinden geçen mağrur atlı kadın; elinde mızrak üzerinde bir şapka ile âyin kupası görünen bir bayrak taşıyor. Bütün bunların ne ifade ettiklerini bana söyleyebilir misiniz?

BAŞ SOFRACI. — Orada, at üzerinde gördüğünüz kadın, Bohemya tahtına serbest seçimin remzidir. Bu, yuvarlak şapka ve bindiği atılğan atla ifade edilmiştir. Şapka insanın ziynetidir. Çünkü imparatorlar ve kırallar huzurunda şapkasını giymeğe hakkı olmıyan kımse, hür bir insan değildir.

NEUMANN. — Ya bayrağın üzerindeki kupa ne olabilir?

BAŞ SOFRACI. — Kupa, Bohemya kilisesinin istiklâlini gösteriyor. Atalarımız zamanında olduğu gibi. Atalarımız, "Hüssit" ler harbinde hiçbir lâıyk'a kupayı vermek istemiyen papaya karşı bu güzel imtiyazı kazanmışlardı. Utraquist'ler için kupadan üstün hiçbir şey yoktur; bu, onların en değerli mücevherleridir; birçok savaşlarda,

Bohemyalılara, kanlarının en değerlisine mal olmuştur.

NEUMANN. — Onun üzerinde dalgalanan şu tomarın mânası nedir?

BAŞ SOFRACI. — İmparator Rudolf'tan' zorla aldığımız Bohemya hanedanının fermanını gösteriyor. Eskiye olduğu gibi yeni imana da serbest çan sesini ve umumi âyini sağlıyan değerli, paha biçilmez bir parşömen. Fakat Graz'lı⁸ bizim başımıza geçtiğinden beri bu sona erdi ve Pfalzgraf Friedrich'in taç ve tahtını kaybettiği Prag savaşından sonra da imanımız kürsüden ve mih-raptan mahrum kaldı. Kardeşlerimiz kendi ocaklarına sırtlarını çeviriyorlar, fermana gelince, onu İmparatorun bizzat kendisi makasiyle kesti.

NEUMANN. — Bütün bunları biliyorsunuz! Memleketinize ait hâdiseleri pek iyi biliyorsunuz, baş sofracı.

BAŞ SOFRACI. — Ecdadım, Taborit'diler⁹, ve Prokop ve Ziska kumandasında hizmet ettiler. Tanrı onlara rahmet eylesin! Doğrusu iyi bir maksat uğruna çarpışıyorlardı. Götürünüz!

NEUMANN. — Önce bırakın şu ikinci levhaya da bakayım. Bakınız, bu Prag şatosundan İmparatorun müşavirleri, Martinitz ve Slawata'nın tepetaklak atmalarına benzıyor. Tamam! İşte emri veren kont Thurn da şurada. (*Uşak kupa ile çıkar.*)

BAŞ SOFRACI. — Bana o günden bahsetmeyin. 1618 senesinin 23 mayısıydı. Sanki bugünkü gibi aklımda. Memleketin büyük sefaleti o

meşum günle başlar. O günden beri... İşte tam on altı sene oluyor... Dünya sulh yüzü görmedi.

İKİNCİ MASADAN, *haykırırlar.* — Weimar prensine!

ÜÇÜNCÜ ve DÖRDÜNCÜ MASADAN. — Yaşasın, dük Bernhard!

(Müzik başlar.)

BİRİNCİ UŞAK. — Şu gürültü patırdıyı dinleyin!

İKİNCİ UŞAK, *koşarak gelir.* — Duydunuz mu? Yaşasın Weimar diye bağırıyorlar!

ÜÇÜNCÜ UŞAK. — Avusturya'nın düşmanı.

BİRİNCİ UŞAK. — Lutherci!

İKİNCİ UŞAK. — Biraz evel Deodati, İmparatorun sıhhatine içti. O zaman hiç kimseden ses çıkmadı.

BAŞ SOFRACI. — Şarap içilirken birçok şeylere müsaade vardır. İyi bir uşak böyle şeylere kulağını tıkamalıdır.

ÜÇÜNCÜ UŞAK, *yavaşça dördüncüye.* — İyice dikkat et ki, Johann, Pater Quiroga'ya¹⁰ anlatacağımız pek çok şeylerimiz olsun; buna karşı o da birçok günahlarımızı affettirecek.

DÖRDÜNCÜ UŞAK. — Onun için ben de elimden geldiği kadar, Illo'nun sandalyesi başında meşgul oluyorum, o çok garip sözler söylüyor.

(Masalara giderler.)

BAŞ SOFRACI, *Neumann'a* — Kont Palfy ile o kadar mahrem konuşan şu siyah elbiseli, haçlı zat kimdir acaba?

NEUMANN. — Çok güvendiklerinden biri de o. adı Maradas, İspanyoldur.

BAŞ SOFRACI. — İspanyollara hiç güvenmemeli, diyorum, size. Welsch'lerin hiçbirisi bir para etmez.

NEUMANN. — Aman aman! Böyle söylememelisiniz, baş sofracı. Onlar, bütün generallerin arasında, Dük'ün en çok ehemmiyet verdiği, önde gelen generallerdir.

(Terzky kâğıdı almağa gelir, masalarda bir hareket olur.)

BAŞ SOFRACI, uşaklara. — Generalleutnant kalkıyor. Dikkat edin! Sofradan kalkıyorlar. Gidin sandalyeleri geri çekin!

(Uşaklar dibe doğru koşarlar. Misafirlerin bir kısmı öne gelir.)

VI. SAHNE

(OCTAVIO PICCOLOMINI, MARADAS'la konuşarak gelir, ve her ikisi de tam önde, ön sahnenin bir tarafında dururlar. Ona karşı gelen tarafa MAX PICCOLOMINI gelir, yalnızdır, kendi içine çekilmiş bir haldedir ve etrafındaki harekete iştirak etmez. Bunların arastındaki yeri, birkaç adım daha geriden COLALTO, TIEFENBACH, GÖTZ, ISOLANI, BUTTLER ve biraz sonra, ikont TERZKY doldururlar.)

ISOLANI, topluluğun öne geldiği bir sırada. — Geceniz hayır olsun! Geceniz hayır olsun. Colalto, Generalleutnant, geceniz hayır olsun! Daha doğrusu: gününüz hayır olsun demeliyim.

GÖTZ, Tiefenbach'a. — Arkadaş, afiyet olsun *TIEFENBACH.* — Şahane bir ziyafetti.

GÖTZ. — Evet, Kontes bu işten anlıyor. Bütün bunları rahmetli kaynanasından öğrendi! O, mükemmel bir ev kadınıydı!

ISOLANI, gitmek ister. — Işık! Işık!

TERZKY, elinde kâğıtla Isolani'ye gelir. — Arkadaş! İki dakika daha! Burada imza edilecek bir şey daha var.

ISOLANI. — İmza, ne kadar isterseniz! Yalnız beni okumaktan affediniz!

TERZKY. — Sizi yormıyacağım. Evelce bildiğiniz yemin için. Yalnız birkaç kalem çizgisi! (*Isolani kâğıdı Octavio'ya uzattığı için.*) Gelişigüzel! Rasgele olabilir. Burada sıra yoktur.

(*Octavio yazıyı bâriz bir kayıtsızlıkla gözden geçirir. Terzky uzaktan onu tetkik eder.*)

GÖTZ, Terzky'e. — Herr Graf. Müsaadenizi istiyeceğim.

TERZKY. — O kadar acele etmeyiniz... Uykudan evel bir kadeh daha! (*Uşaklara*) Hey!

GÖTZ. — Artık hal kalmadı.

TERZKY. — Bir yudumcuk!

GÖTZ. — Mazur görünüz!

TIEFENBACH, *oturur*. — Affınızı dilerim, efendiler! Ayakta durmaktan yorulдум.

TERZKY. — Rahatınıza bakınız, General-feldzeugmeister!

TIEFENBACH. — Kafa taze, mide sıhhatte, fakat bacaklar artık taşımak istemiyorlar.

ISOLANI, *iriyarılığını işaret ederek*. — Zaten onlara oldukça fazla yüklemiştir.

(Octavio imza etmiştir, kâğıdı Terzky'e uzatır, o da Isolani'ye verir. Isolani imzalamak için masaya gider.)

TIEFENBACH. — Pomeranya savaşı beni bu hale getirdi¹¹, karlar ve buzlar arasında yürümemiz icabediyordu, bütün hayatım boyunca bundan kurtulamıyacağım.

GÖTZ. — Evet, İsveçli mevsime aldırış etmiyordu. *(Terzky kâğıdı Don Maradas'a uzatır; Don Maradas imzalamak için masaya gider.)*

OCTAVIO, *Buttler'e yaklaşır*. — Siz de Bacchus ziyafetlerini pek sevmiyorsunuz, Herr Oberster, buna iyice dikkat ettim, ve zannedersem, savaş patırdısı içinde, ziyafet patırdısı içinde olduğundan daha çok hoşlanacaksınız.

BUTTLER. — İtiraf ederim, benim zevkime göre değil.

OCTAVIO. — Sizi temin ederim, benimkine göre de değil, ve düşünce tarzımızın aynı olmasına, Oberst Buttler, çok memnun oldum, küçük yuvarlak bir masa etrafında en çok altı candan arkadaş, küçük bir kadeh Tokay şarabı, açık bir

yürek ve onunla beraber akıllıca bir sohbet... İşte sevdiğim şey!

BUTTLER. — Evet, böyle bir şey tertibedilebilirse, ben de beraberim.

(Kâğıt Buttler'e gelir, Buttler imzalamak için masaya gider. Ön sahne boşalır, o şekilde ki, baba oğul Piccolomini'ler, her biri olduğu yerde yalnız kalır.)

OCTAVIO, bir müddet oğlunu uzaktan sessizce tetkik ettikten sonra, ona biraz yaklaşır. — Epi geciktin, dostum.

MAX, süratle babasına döner, sıkılğan görünür. — Ben... acele işler beni alıyordu.

OCTAVIO. — Fakat gördüğüme göre, daha hâlâ burada değilsin?

MAX. — Bilirsin ki kalabalık ve gürültü beni daima susturur.

OCTAVIO, ona daha fazla yaklaşır. — Seni bu kadar geciktiren şeyin ne olduğunu ben bilmiyecek miyim. *(Kurnazca)* Ama Terzky biliyor.

MAX. — Terzky ne biliyor?

OCTAVIO, mânalı. — Senin burada bulunmadığını görmemezlikten gelen tek insan oydu.

ISOLANI, uzaktan onları tetkik etmiştir, yaklaşır. — Haklısın, ihtiyar baba; tam üstüne bastın, biraz eşelersen altında bir şeyler bulursun.

TERZKY, yazılı kâğıtla gelir. — Hiç eksik yok mu? Herkes imzaladı mı?

OCTAVIO. — Hepsi imzaladı.

TERZKY, *yüksek sesle*. — Bakalım, daha imza edecek kimse kaldı mı?

BUTTLE, *Terzky'e*. — Say! Tam otuz isim olacak.

TERZKY. — Burada bir haç işareti var.

TIEFENBACH. — O haç benimdir.

ISOLANI, *Terzky'e*. — O yazma bilmez, onun haçı kâfidir. Hem Yahudiler, hem Hıristiyanlar tarafından tanınır.

OCTAVIO, *telâşla Max'a*. — Beraber gidelim, albay! Geç oldu.

TERZKY. — Yalnız bir Piccolomini imza etmiş.

ISOLANI. — Dikkat edin, eksik olan, bütün bu akşam hiçbir işimize yaramamış olan o taştan misafirdi. (*Max, Terzky'nin elinden kâğıdı alır, ve aklı orada olmaksızın göz gezdirir.*)

VII. SAHNE

ÖNCEKİLER, *ILLO dipteki odadan gelir; elinde altın kupa vardır ve fazlaca sarhoştur. GÖTZ ve BUTTLER onu takibederler ve durdurmak isterler.*

ILLO. — Ne istiyorsunuz? Bırakın beni!

GÖTZ ve BUTTLER. — Illo artık içme!

ILLO, *Octavio ya gider onu kucaklar, içerek*. — Octavio, senin sıhhatine içiyorum! Bu kar-

deşçe birlik şerefine içmede, bütün kinler boğulmuş olsun! Çok iyi biliyorum ki, sen beni hiç sevmedin... Allah cezamı versin! Ben de seni hiç sevmedim! Geçmişi unutalım! Seni sonsuz derecede beğenirim. (*Tekrar tekrar onu öperek.*) Ben senin en iyi dostunum! Ve bunu böyle bilsinler! Ona kim ikiyüzlü koca kedi derse, benden göreceği vardır.

TERZKY. — Senin aklın başında mı? Düşün hele, Illo, neredesin?

ILLO, *samimiyetle.* — Ne yaparsınız? Bunların hepsi tam mânasiyle iyi arkadaşlardır. (*Memnun bir tavırla bütün etrafındakileri seyrederek.*) Burada bizim aramızda bir tek âdi adam yok, işte buna çok memnunum.

TERZKY, *Buttler'e telâşlı bir tonla.* — Onu beraberinizde götürün! Çok rica ederim, Buttler.

(*Buttler onu büfeye götürür.*)

ISOLANI, *o zamana kadar hiç gözünü çevirmeden, fakat aklı orada olmaksızın kâğıda bakan, Max'a.* — Yakında bitiyor mu, sadık arkadaşım? İncelemeniz sona erdi mi?

MAX, *bir rüyadan uyanır gibi.* — Ne yapayım?

TERZKY ve ISOLANI, *aynı zamanda.* — Altına imzasını atınız.

(*Octavio'nun, oğluna korku ve dikkatle baktığı görülür.*)

MAX, kâğıdı geri verir. — Bunu yarına bırakınız. Bu bir iştir, bugün buna müsaait değilim. Bunu bana yarın gönderiniz!

TERZKY. — Fakat düşünün ki...

ISOLANI. — Haydi çabuk! İmza ediniz! Nasıl olur? Bütün buradakilerin en gencisiniz, kendi başınıza bizim hepimizden daha akıllı olamazsınız! İşte bakın! Babanız da imza etti, biz hepimiz de, imza ettik.

TERZKY, Octavio'ya. — Haydi nüfuzunuzu kullanınız. Onu ikna ediniz.

OCTAVIO. — Oğlum reşittir.

ILLO, kupayı büfenin üzerine bırakmıştır. — Mesele nedir?

TERZKY. — Kâğıdı imzalamaktan kaçınıyor.

MAX. — Yarına kadar kalabilir, diyorum.

ILLO. — Kalamaz. Hepimiz imza ettik, sen de imza edeceksin. Etmen lâzım.

MAX. — Geceniz hayır olsun, Illo!

ILLO. — Hayır! Elimizden böyle kurtulamazsın! Prens kendisine dost olanları tanımalıdır.

(Bütün davetliler onların etrafında toplanır.)

MAX. — Prens, kendisine karşı olan duygularımı bilir, bunu herkes de bilir; yapmacığa lüzum yok.

ILLO. — İşte Prens'in daima Welsch'leri tercih etmesinin mükâfatı!

TERZKY, *bir araya toplanan generallere, çok müşkül bir vaziyette.* — Onun ağziyle şarap konuşuyor! Rica ederim, onu dinlemeyiniz!

ISOLANI. — Şarap icadetmez, sadece boşboğazlık eder.

ILLO. — Benimle birlik olmıyan, bana kafa tutandır. Zayıf vicdanlar! Eğer onlara bir açık kapı, bir şart bırakılmazsa...

TERZKY, *telâşla sözünü keser.* — Tama miyle saçmalıyor. Sözlerine kulak asmayınız!

ILLO, *daha fazla bağırarak.* — Kendilerini kurtarmak için bir şart! Nasıl bir şart?... Allah belâsını versin bu şartın...

MAX, *dikkat kesilir ve tekrar yazıya bakar.* — Burada o kadar tehlikeli ne var ki? Daha yakından bakmam için merakımı uyandırıyorsunuz.

TERZKY, *yavaşça Illo'ya.* — Ne yapıyorsun, Illo? Bizi mahvediyorsun!

TIEFENBACH. — Ben pekâlâ farkına vardım, yemekten evel bize başka bir şey okudular.

GÖTZ. — Bana da öyle geldi.

ISOLANI. — Bundan bana ne? Öteki isimlerin olduğu yerde, benimki de bulunabilir.

TIEFENBACH. — Yemekten evel açık bir tahdit ve İmparatora hizmetten bahseden bir şart vardı.

BUTTLER, *kumandanlarından birine.* — Utanınız, efendiler! Meselenin ne olduğunu düşününüz! Şimdi mesele, generali tutacak mıyız, yoksa elimizden almalarına müsaade edecek miyiz?

Buna o kadar yakından ve o derece noktası noktasına bakılamaz.

ISOLANI, generallerden birine. — General, sana alayını verdiği zaman böyle şartlar koştu muydu?

TERZKY, Götz'e. — Ve size yılda bin altın irat getiren malzemeyi verdiği zaman?

ILLO. — Bizi ikiyüzlülükle itham edenler kendileri ikiyüzlüdür! Kim memnun değilse, söylesin! Ben buradayım!

TIEFENBACH. — Yok canım! Söz olsun diye söylüyoruz.

MAX, kâğıdı okumuştur, geri verir. — O halde, yarına!

ILLO, hiddetten boğularak ve artık kendine hâkim olamıyarak, bir eliyle ona kâğıdı uzatır, öbür eliyle kılıcı çeker. — İmza et, Judas!

BUTTLER, TERZKY, OCTAVIO, hep bir ağızdan. — Kılıcı indir!

MAX, kolunu yakalamış ve kılıcı düşürmüştür; kont Terzky'ye. — Onu yatağına götür!

(Gider. Illo küfür ederek ve hiddet içinde, birkaç kumandan tarafından zaptedilir. Bu umumi gürültü arasında perde iner.)

BEŞİNCİ PERDE

Piccolomini'nin evinde bir oda. Vakit gecedir.

I. SAHNE

*OCTAVIO PICCOLOMINI, uşağı ı ışık gösterir.
Biraz sonra MAX PICCOLOMINI.*

OCTAVIO. — Oğlum gelir gelmez, bana gönderin... Saat kaç?

UŞAK. — Gün doğmak üzere.

OCTAVIO. — Işığı şuraya bırakın. Biz artık yatmıyacağız, siz gidip yatabilirsiniz.

(Uşak gider. Octavio düşünceli odada dolaşır. Max Piccolomini içeri girer, babası onu hemen görmez, o babasına birkaç saniye sessizce bakar.)

MAX. — Bana darıldın mı Octavio? Tanrı bilir, o çirkin kavgada kabahatli ben değilim!... Ben senin imza ettiğini görmüştüm; senin kabul ettiğin şey benim için de kabule şayandı... Fakat bu öyle bir şeydi ki... Bilirsin... Bu gibi konularda yalnız kendi görüşüme tâbi olabilirim, başkalarının görüşüne değil.

OCTAVIO, *ona doğru gider ve onu kucaklar* — İstikbalde de ona tâbi ol, aziz oğlum! O seni, babanın verdiği örnekten daha iyi sevk ve idare etti.

MAX. — Daha açık konuş!

OCTAVIO. — Öyle yapacağım. Bu gece olup bitenlerden sonra, aramızda hiçbir sır kalmamalı. (*Her ikisi de oturduktan sonra.*) Max söyle bana önümüze sürdükleri yemin hakkında ne düşünüyorsun?

MAX. — Bu tarz muameleden hoşlanmadığım halde, onu tehlikesiz bir şey gibi görüyorum.

OCTAVIO. — Seni zorladıkları bu imzadan kaçınmana başka hiçbir sebep yok muydu?

MAX. — Bu ciddî bir işti... Ben de dalgındım... İşin kendisi de bana o kadar acêle görünmedi...

OCTAVIO. — Açık ol, Max. Hiçbir şüpheyeye düşmedin mi?

MAX. — Neden şüphe edeyim? Zerre kadar şüpheyeye düşmedim.

OCTAVIO. — Koruyucu meleğine şükret, Piccolomini! Haberin olmaksızın seni uçuruma yuvarlanmaktan kurtardı.

MAX. — Ne demek istediğini anlıyamıyorum

OCTAVIO. — Sana anlatayım: adını bir ihanete karıştıracaktın, tek bir kalem çizgisiyle vazifelerini, yeminini inkâr edecektin.

MAX, *ayağa kalkar*. — Octavio!

OCTAVIO. — Otur. Benden işiteceğin daha çok şeyler var, dostum. Senelerce hayret verici bir görmezlik içinde yaşadım. En kara bir "suikast", gözlerinin önünde hazırlanıyor, cehennemî bir kudret duygularının berraklığını, vüzuhunu sislendiriyordu. Artık daha fazla susamam, gözlerindeki perdeyi kaldıracağım.

MAX. — Konuşmadan evel, iyice düşün! Eğer bu bir zandan ibaretse... Ve korkarım ki bundan başka da bir şey değildir... Bana hiçbir şey söyleme! Şu anda bu sözleri sükûnetle dinliyecek halde değilim.

OCTAVIO. — Senin bu ışıktan kaçmanın sebebi ne kadar ciddiye, benim sana onu göstermenin sebebi de o nispette aceledir. Seni kalbının mâsumluğuna kendi vicdanının hükmüne rahatça terk edebilirdim; fakat şimdi bizzat kalbine meşum bir tızak kurulmuş olduğunu görüyorum... Benden sakladığın sır, (*Gözlerini dikkatle ona diker.*) benim sırrımı meydana çıkarıyor.

(*Max, cevap vermek ister, fakat konuşamaz, müşkül vaziyette önüne bakar.*)

OCTAVIO, kısa bir sükûttan sonra. — O halde şunu bil ki! Seni aldatıyorlar. En rezilâne bir tarzda seninle ve bizim hepimizle oynuyorlar. Dük, sanki orduyu terk etmek istiyormuş gibi yapıyor; ve şu anda, orduyu İmparator'dan ayartmığa... ve onu düşmana geçirmeğe çalışıyorlar!

MAX. — Bu papaz hikâyesini biliyorum¹, fakat bunu senin ağzından duyacağımı ummuyordum.

OCTAVIO. — Şu anda bunu sana söyleyen ağız, onun bir papaz hikâyesi olmadığına kefildir.

MAX. — Dük'e nasıl bir çılgınlık atfediyorlar! Aralarında binden fazla asılzade bulunan, tecrübe edilmiş otuz bin insanı, namuslu askeri, yeminlerinden, vazifelerinden, şereflerinden döndürmeyi ve onları bir alçaklık uğrunda birleştirmeyi düşünebilir mi?

OCTAVIO. — Bizden katien böyle bir şey, bir alçaklık istemiyor... Bizden istediği şey gayet mâsum bir isim taşıyor. İmparatora sadece sulhü sağlamaktan başka bir şey istemiyor; ve İmparator bu sulhten nefret ettiği için de, onu... Onu bu sulhe zorlamak, bütün partileri hoşnudetmek ve emeklerine bedel olarak da zaten işgali altında bulunan Bohemya'yı kendine alıkoymak istiyor.

MAX. — Bizim onun hakkında o kadar nalâyık düşüncelere kapılmamıza, o müstahak mıdır, Octavio?

OCTAVIO. — Burada bahse mevzu olan bizim düşüncemiz değildir; meselenin kendisi ve en sarih deliller konuşuyor, oğlum! Sarayla münasebetlerimizin ne kadar fena bir durumda olduğunu, sen de bilmez değilsin... Fakat karargâhta isyan tohumu saçmak için kullandıkları entrikalar, hileli yalanlar hakkında hiçbir fikrin yok. Zâbiti imparatoruna, zincirliyen, askeri mahrem bir surette vatandaşlık vazifesine bağliyan bağlar kopmuştur. Korumakla mükellef olduğu devlete vazife ve kanun tanımaksızın, karşı koyacak vaziyette bir karargâh kurmuş, kılıcı ona karşı çevir-

mekle onu tehdidediyor. İşler o dereceye geldi ki, İmparator, şu anda kendi orduları karşısında titriyor. Hükümet merkezinde... Kendi sarayında, hainlerin hançerinden korkuyor; hanedanının genç haleflerini İsveçliler'den, Lutherciler'den değil. Hayır!... Kendi öz kıtalarından kurtaracak hale düşmüş.

MAX. — Yeter! Beni endişeye düşürüyorsun, sözlerin beni altüst ediyor. Boşuna korkular karşısında titrendiğini bilirim; fakat aldatıcı hayaller hakiki felâketler getirir.

OCTAVIO. — Bu bir hayal değildir. Eğer süratli tedbirlerle onu önlemezsek her şeyden daha korkunç olan iç savaş başgösterecek. Birçok albaylar çoktandır elde edilmiş, küçük rütbelilerden birçoğunun sadakati sarsılmış; şu anda, alaylar, garnizonlar, baştan başa sarsıntıda. İstihkâmlar, yabancılara emanet edilmiş, Schafgotsch'a², bu şüpheli şefe, Silezya'nın bütün askerî kıtaları, Terzky'ye atlı ve yaya, beş alay, Illo'ya, Kinsky'ye³, Buttler'e ve Isolani'ye en iyi teçhiz edilmiş kıtalar teslim edilmiş.

MAX. — Bizim her ikimize de.

OCTAVIO. — Çünkü bizi ellerinde farz ediyorlar, parlak vaatlerle bizi cezbedeceklerini sunuyorlar, bana Glatz ve Sagen prensliklerini bağışlıyorlar, ve seni avlamayı düşündükleri, olta iğnesini de çok iyi görüyorum.

MAX. — Hayır! Hayır! Hayır, diyorum sana!

OCTAVIO. — Artık gözlerini aç! Bizi Pilsen'e niçin çağırdıklarını zannediyorsun? Bizimle

istişare etmek için mi? Friedland'ın bizim fikirlerimize ne zaman ihtiyacı oldu? Biz buraya ona satılmak için çağrıldık, ve eğer reddedersek, rehine olarak alıkonulmak için. Kont Gallas'ın gelmemesinin sebebi budur... Ve eğer kendisini daha büyük bir vazife buraya bağlamasaydı, babanı da burada göremezdin.

MAX. — Bizi buraya kendi menfaati için çağırdığını saklamıyor... Tutunmak için bizim kollarımıza ihtiyacı olduğunu itiraf ediyor. Bize o kadar çok iyiliği var ki, bizim de şimdi onun uğruna bir şey yapmak vazifemizdir!

OCTAVIO. — Ve onun uğruna ne yapmamız lâzım geldiğini biliyor musun? Sarhoşluğun verdiği cesaretle Illo bunu açığa vurdu. Ne duyduğunu, ne gördüğünü hele bir hatırla! O tahrif edilmiş yazı, tamamiyle kararlaştırılmış olduğu halde bertaraf edilen o şart, bizi hiç de iyi olmıyan bir taahhüde bağlamak istediklerini ispat etmiyor mu?

MAX. — Bence, bu gece çıkan o kâğıt meselesi, benim için Illo'nun bir dolap çevirmesinden başka bir şey değildir. Bu simsarlar güruhunun âdeti hemen her şeyi son haddine götürmektir. Dük'ün sarayla arası açık olduğunu görüyorlar, ve bu dargınlığı düzelmez bir surette genişletmekle ona hizmet ettiklerini sanıyorlar. Dük'ün, bana inan, bütün bunlardan hiç haberi yoktur!

OCTAVIO. — Bu adama karşı sende bu derece iyi kökleşmiş gibi görünen inancı yıkmak beni çok müteessir ediyor. Fakat bu işte hiçbir

şey esirgemeyeceğim... Senin acele tedbir alman, hemen harekete geçmen lâzım... Sana yalnız şuna itiraf edeyim ki, sana şimdi söylediklerimin ve sana inanılmaz gibi görünen şeylerin hepsini.. Onun... Prens'in kendi ağzından duydum.

MAX, fevkalâde heyecanlı. — Hayır, asla!

OCTAVIO. — Benim çoktan beri başka bir yoldan öğrendiklerimi... Bana bizzat kendisi söyledi. İsveçlilerin tarafına geçmek ve birleşik orduların başında İmparator'u zorlamak istediğini...

MAX. — Sert adamdır, saray onu incitti, bir hiddet anında birdenbire kendini unutmuş olabilir!

OCTAVIO. — Bana bunu soğukkanlılıkla itiraf etti ve benim hayretimi korku telâkki ettiği için İsveçlilerin ve Saksonyalıların açıktan açığa yardım ümidini sağliyan mektuplarını kendi bana mahrem olarak gösterdi.

MAX. — İmkânı yok! Hayır! İmkânı yok! Görüyorsun ki buna imkân yok! Sen böyle bir niyet karşısında ona ister istemez nefretini gösterirdin, ya o fikrinden cayar, yahut da sen... Şimdi benim yanımda hayatta olmazdın.

OCTAVIO. — Şüphesiz ki düşüncelerimi ona iyice anlattım, onu sıkıştırdım, bütün gayretimle ikaz ettim; fakat nefretimi, samimî düşüncemi derinlere sakladım.

MAX. — Bu dereceye kadar riyakârlık mı ettin? Bu benim babama benzemiyor! Onun hakkında bana fena şeyler söylediğin zaman sözlerine inanmamıştım; şimdi kendi kendine iftira edince sana daha az inanıyorum.

OCTAVIO. — Onun esrarına kendiliğimden sokulmuş değilim.

MAX. — Sana olan itimadı dürüstlüğe müstahaktı.

OCTAVIO. — O artık benim dürüstlüğüme ve samimiliğime lâayık değildi.

MAX. — Aldatma sana hiç yakışmazdı.

OCTAVIO. — Sevgili oğlum! İçimizden gelen sesin bize ilham ettiği o çocuk sâfiyetini muhafaza etmek hayatta daima mümkün değildir. Kötüye, düzene daimî surette karşı koymak zarureti karşısında en temiz yürekli insan bile samimî kalamaz. İşte bu zararlı fiillerin musibetleridir ki her tarafta görünür ve onlardan daima kötülük doğar. Ukalâlık etmiyorum, vazifemi yapıyorum. İmparator hareket hattımı çizmiş. Her şeyde daima kalbin sesine uymak muhakkak ki hepsinden iyidir; fakat bunun için bir tek ulvi gayeden gayrısını terk etmek lâzım gelir. Burada, oğlum, bahse mevzu olan şey, İmparator'a iyi hizmet etmektir. Kalbin sesi, bunun için ne derse desin.

MAX. — Bugün seni kavrayamıyacağım, anlayamıyacağım. Prens kötü niyeti hakkında sana samimiyet gösterdi ve içini döktü diyorsun, ve sen de onu iyi niyetle aldatmağa çalışıyorsun! Artık kes yalvarırım sana!... Dostumu benden çalamıyacaksın... Bana babamı kaybettirme!

OCTAVIO, *hassasiyetini gizliyerek.* — Daha her şeyi bilmiyorsun, oğlum. Sana açıklayacağım bazı şeyler daha var. (*Kısa bir sükûttan sonra.*) Dük Friedland hazırlıklarını yaptı. Kendi yıldır-

zına sığındı. Bizi gafil avlamayı düşünüyor... Emin bir elden altın tacı alabileceğini umuyor. Yanılıyor... Biz de tedbir aldık. O, kendi esrar dolu kötü âkıbetini bulacak.

MAX. — Acele etme, baba! Bütün iyi şeyler hakkı için o kadar acele etme!

OCTAVIO. — O, meşum yolunda sessiz adımlarla yürüdü, intikam da sessiz ve kurnazca onun ardından kaydı. Karanlıkta, göze görünmez bir halde onun arkasında duruyor, bir adını daha atarsa onu dehşetle yakalıyacak... Questenberg'i benim yanımda gördün, sen onun ancak resmi vazifesini biliyorsun; bir de gizli bir mesaj getirdi. Yalnız bana mahsus.

MAX. — Onu öğrenebilir miyim?

OCTAVIO. -- Max! Bir kelimeyle İmparatorluğun selâmetini ve babanın hayatını senin ellerine bırakıyorum. Wallenstein senin için çok azizdir, kuvvetli bir sevgi ve hayranlık bağı seni gençliğinin ilk günlerinden beri ona sıkıca bağlıyor... Ona .. Ah, oğlum, bırak beni senin tereddüde düşen itimadını daima ikaz edeyim... Ona çok daha yakından aidolmak isteğini... ümidini besliyorsun.

MAX. — Baba!

OCTAVIO. — Kalbine itimadediyorum, fakat azmine de emin olabilir miyim? Sana onun için mukadder olanı bildirdikten sonra da, o adamın karşısına sakın bir çehre ile çıkmak elinden gelecek mi?

MAX. — Bütün kabahatini bana anlattıktan sonra!

(*Octavio çekmecedan bir kâğıt çıkarır ve ona uzatır.*)

Ne? Nasıl? İmparatroun açık bir mektubu!

OCTAVIO. — Oku.

MAX, mektuba bir göz gezdirdikten sonra. —

Prens mahkûm ve sürgündür.

OCTAVIO. — Öyle. İleri gidilmiş! Çok ileri gidilmiş!...

MAX. — Oooo! İş bu dereceye gelmiş! Ah meşum hata!

OCTAVIO. — Devam et! Kendine hâkim ol!

MAX, okuduktan sonra babasına hayretle bakarak. — Ne? Nasıl? Sen? Sen mi?...

OCTAVIO. — Yalnız şimdilik ve Macar Kırallı ordunun başına geçinciye kadar kumanda bana verildi...

MAX. — Ve sen kumandayı onun elinden alabileceğini mi sanıyorsun? Onu aklından çıkar... Baba! Baba! Baba! Sana meşum bir vazife tevdi edilmiş. Bu kâğıdı, bunu! İcra mı edeceksin? O kudretli adamı, ordusunun ortasında, binlerce askeri arasında silâhtan tecrit mi edeceksin? Mahvoldum... Sen, ve seninle beraber biz, hepimiz!

OCTAVIO. — Bu işte nasıl bir tehlike ile karşılaşacağımı biliyorum. Her şeye kaadir olana sığınırım. O, dindar imparatorluk hanedanını kalkaniyle korur ve karanlıkların eserini yıkar. İmparatorun hâlâ sadık adamları var; karargâhta bile bu hayırlı dâva uğruna seve seve döğüşmeğe

yetecek kadar mert insan var. Sadık olanlara önceden haber verildi, ötekiler de göz altında; yalnız ilk adımı bekliyorum; ve hemen...

MAX. — Basit bir şüphe üzerine hemen süratle harekete mi geçmek istiyorsun?

OCTAVIO. — Her türlü müstebitçe hareket İmparator'dan uzak olsun. O tasarımı değil, sadece fiili cezalandırmak istiyor. Prens'in kendi mukadderatı hâlâ kendi elindedir... Cürmü tamamlamağa kalkışmasın, böylelikle kumandayı sessizce elinden alırlar, İmparator'un oğluna yerini terk eder. Şatolarına şerefle nefyedilmek onun için bir cezadan ziyade lûtf olur. Fakat, açığa vurulan ilk adım...

MAX. — Bu sözle neyi kastediyorssun? O asla kötü bir adım atmıyacak. Fakat sen... bunu yaptın bile... en mâsum hareketi bile fena tefsir edebilirsin.

OCTAVIO. — Prens'in maksatları ne kadar cezaya lâayık olursa olsun, açıkça yaptığı teşebbüsler hâlâ müsamahalı bir tefsire müsaittir. İtiraz kabul etmez bir şekilde büyük ihanetini ispat ve onu mahkûm eden bir fiil işleyinciye kadar bu kâğıdı kullanmak niyetinde değilim.

MAX. — Ve buna kim hüküm verecek?

OCTAVIO. — Bizzat sen.

MAX. — O halde bu kâğıdı asla kullanmıyacaksın! Senden söz aldım, beni... bizzat beni ikna etmeden evel... harekete geçmiyeceksin.

OCTAVIO. — 'Buna imkân var mı?... Bütün bu öğrendiğin şeylerden sonra hâlâ onun mâsum olduğuna inanabilir misin? Sen hükmünde yanılabilirsin, fakat benim kalbim 'asla yanılmaz.

MAX, şiddetle. — Senin hükmün yanılabilir, benim kalbim asla. (*Daha ölçülü bir tonda devam' eder.*) Böyle bir deha herhangi bir insan gibi kavranılamaz... Kaderini yıldızlara bağlayışı gibi, onun harikulâde, esrarlı, daima anlaşılmaz yolunda gidişi de tıpkı onlara benzer. Bana inan, ona haksızlık ediyorlar. Her şey anlaşılacak. Onun, bu kara şüphelerden parlak ve tertemiz bir halde çıktığını göreceğiz.

OCTAVIO. — Bekliyelim.

II. SAHNE

ÖNCEKİLER, UŞAK, hemen ondan sonra bir posta tatarı.

OCTAVIO. — Ne var?

UŞAK. — Kapı önünde bir 'posta tatarı bekliyor.

OCTAVIO. — Bu kadar erken, henüz gün doğarken! Kimdir? Nereden geliyor?

UŞAK. — Bana söylemek istemedi

OCTAVIO. — Onu buraya getir ve hiç kimseye bundan bahsetme.

(*Uşak çıkar, Kornett^A girer.*)

Kornett siz misiniz? 'Kont Gallas tarafından mı geliyorsunuz? Mektubu veriniz!

KORNETT. — Aldığım emir sadece ağız-dandır. 'Generalleutnant emniyet etmedi.

OCTAVIO. — Nedir?

KORNETT. — Size haber veriyor ki... Burada serbestçe konuşabilir miyim?

OCTAVIO. — Oğlum her şeyi biliyor.

KORNETT. — O elimize düştü.

OCTAVIO. — Kimi kastediyorsunuz?

KORNETT. — Murahhas Sesina'yı⁶.

OCTAVIO. — Ele geçirdiniz mi?

KORNETT. — Regensburg'a İsveçlilere resmî mektuplar götürürken yüzbaşı Mohrbrand onu evelki sabah Bohemya ormanında yakalamış.

OCTAVIO. — 'Ya tezkereler...

KORNETT. — Generalleutnant onları hemen mevkufla birlikte Viyana'ya yollamış.

OCTAVIO. — Pekı sonra, sonra! Bu büyük bir haber! Bu adam bizim için, içinde mühim şeyler saklıyan değerli bir kabdır... Üzerinde çok şey bulundu mu?

KORNETT. — Kont Terzky'nin armalariyle mühürlenmiş altı 'paket.

OCTAVIO. — Perens'in hiçbir mektubu yok mu?

KORNETT. — Bildiğime göre, hayır.

OCTAVIO. — Ya, Sesina?

KORNETT. — Viyana'ya gideceği kendisine söylendiği zaman büyük 'bir korku gösterdi. Fakat kont Altringer ona, eğer her şeyi açığa vurursa ümitvar olmasını söyledi.

OCTAVIO. — Altringer efendinizin yanında mı? Linz'de hasta yattığını duymuştum.

KORNETT. — Üç günden beridir Frauenberg'de⁶ Generalleutnant'ın yanındadır. Şimdiye kadar seçkin efrattan altmış bölük topladılar, ve sizin emirlerinizi beklediklerini bildiriyorlar.

OCTAVIO. — Birkaç gün içinde çok şeyler olabilir. Ne zaman gidiyorsunuz?

KORNETT. — Emrinizi bekliyorum.

OCTAVIO. — Bu akşama kadar kalınız.

KORNETT. — Peki. (*Gitmek ister.*)

OCTAVIO. — Sizi gören oldu mu?

KORNETT. — Hiç kimse görmedi. Her zaman olduğu gibi, papazlar 'beni manastırın küçük kapısından geçirdiler.

OCTAVIO. — Gidiniz, istirahat ediniz ve kendinizi 'göstermeyiniz. Sizi akşam olmadan evel gönderebileceğimi zannediyorum. İşlerin neticelenmesi yakındır ve henüz gökte parlamaya başlayan bu şeametle dolu gün sona ermeden 'evel katî bir kararın alınması gerektir. (*Kornett gider.*)

III. SAHNE

İki PICCOLOMINI.

OCTAVIO. — İşte, böyle oğlum!... Şimdi artık aydınlanacağız. Çünkü her şey, biliyorum ki, Sesina ile oluyordu.

MAX, *bundan evel geçen sahne zarfında kendi kendisiyle şiddetle mücadele etmiştir, katî*

olarak. — Daha 'kısa yoldan kendimi aydınlatacağım. Allaha ısmarladık!

OCTAVIO. — Nereye gidiyorsun? Dur!

MAX. — Prens'e!

OCTAVIO, korku ile. — Ne?

MAX, geri dönerek.— Senin oyununun içinde bir rol oynayacağımı zannettinse, benim hakkımda yanılmışsın. 'Benim yolum dosdoğru olmalıdır. Dilimle dürüst, kalbimle riyakâr olamam... Bir kimsenin bana dostça itimadettiğini görüp de, "Kendi kendini 'tehlikeye atıyor, benim ağzım onu aldatmadı", diye vicdanımı yatıştıramam. Beni nasıl tanıyorlarsa, öyle olmalıyım... Dük'e gidiyorum. Hemen bugün dünya 'karşısında şöhretini kurtarmasını ve dürüst bir adımla sizin kurduğunuz ağı parçalamasını teklif edeceğim.

OCTAVIO.' — Bunu yapacak mısın?

MAX. — Yapacağım. Hiç şüphe etme.

OCTAVIO. — Evet, senin hakkında aldanmışım. Karşımda, kendisini uçurumdan çekip çıkaran hayırsever elleri takdis edecek bir oğul bulacağımı umarken... iki güzel gözün aklını başından 'aldığı, ihtirasın gözlerine perde çektiği, dolgun gün ışığının bile şifalandıramadığı bir kör'e karşılaşıyorum. Sor ona! Haydi git! Babanın, İmparatorunun sırrını ona teslim edecek kadar sersemlik et! Vaktinden 'evel beni gürültülü bir rezalete zorla! Ve, ilâhî bir mucize bugüne kadar benim sırrımı korumuşken, şüphenin basiretli nazarını uyutmuşken, şimdi, bana öz oğlu-

mun şuursuz ve çılgınca 'bir adımıyle, siyasetin güçlkle vücade getirdiği eserin yok olduğunu görmek acısını tattır.

MAX. — Ah, bu meşum politikadan nasıl nefret ediyorum? Politikanızla onu yeni 'bir adım daha atmağa sevk edeceksiniz... Evet bunu yapabilirsiniz, onun mücrim olmasını istediğiniz için onu cürme sevk edebilirsiniz. Ama bunun sonu iyi olmaz... ve bu iş ne şekil alırsa alsın meşum bir âkıbetin yaklaştığını sezerek görüyorum... Çünkü bu şahane deha 'sukut ederse, göçerken kendisiyle beraber bütün bir âlemi de sürükler. Tıpkı umman'ın ortasında birdenbire tutuşan ve çatırdıyarak havaya 'uçarken taşıdığı bütün taifeyi bir an içinde denizle gök arasına silkip atan bir gemi gibi, o da kendi talihine sıkıca bağlı olan bizleri ardı sıra öylece sürükliyecek. Sen nasıl istersen öyle hareket et! Fakat benim kendi tarzıma göre hareket etmemi bağışla. Benimle onun arasında her şey tertemiz kalmalı, ve gün batmadan evel, dosttan mı, yoksa babadan mı vazgeçmem lâzım geldiğini bilmeliyim.

(Giderken perde iner.)

S O N

N O T L A R

BİRİNCİ PERDE

¹ «Kabul edin» den sonra Isolani tekrar Illo'ya hitabeder. Onun için Buttler'den üçüncü şahıs olarak bahsedilmektedir.

² 1632 de Gustav Adolf, İmparator ordusunu mağlûbettiği zaman.

³ Lech geçidi müdafaasında Tilly, 1632 nisanında yaralanmış ve az sonra Ingolstadt'da ölmüştü.

⁴ Hofkanzler Graf von Werdenberg.

⁵ Bohemya'da, mâruf iki imparator naibi. 1618 de Bohemya asillerinin isyanı esnasında Prag Belediye Dairesinin penceresinden aşağıya atılmışlardı.

⁶ Daha fazla politika ile meşgul olan rahip Quiroga.

⁷ Isolani burada yakışksız bir mukayese yapıyor. Diyor ki: İmparator, bizi vahşi hayvanların barındığı çöle, yani düşmanlara atıyor, ve şu maksatla ki bu suretle kıymetli kuzularını, yani sükûnet içinde yaşayan Burjuvaları kendimizden koruyalım diye. Bununla Isolani istemiyerek Questenberg'in söylemeğe cesaret edemiyeceği şeyi söylüyor; bizzat Wallenstein'm adamlarını vahşi hayvanlara benzetiyor. Questenberg'in alayı bundan ilerigeliyor. Isolani mukabele edemiyor, Illo, sözün mecrasını değiştirerek ona yardım ediyor.

⁸ O zaman yirmi beş yaşında olan Macar kralı Ferdinand, İmparator'un oğlu.

9 Aslan, İsveç'in ve aynı zamanda Venedik cumhuriyetinin armasıdır. Zambaklar, Fransa'nın armasıdır.

10 Avusturya hudutlarına.

İKİNCİ PERDE

1 İmparatorun gelini Maria Anna von Spanien.

2 Bunlar Wallenstein'm ateşli ve üzerinde müeessir dostları olarak tanınmışlardır.

3 İspanya'nın Viyana elçisi Graf Ognati.

4 İmparator'un günah çıkartıcısı, cizvit papazı Lamormain (Lämmermann). Onu can düşmanı olarak tanıyan Wallenstein, İmparator'dan artık onun tavsiyelerine kulak asmayacağına dair söz almıştı; fakat beyhude.

5 1630 da Wallenstein, Regensburg'da umumi meclisin kararıyle kumandanlıktan azledilmişti.

6 8.000 atlımın refakat ettiği «kardinal veliaht» kastedilmektedir.

7 Sonradan kendisine «fesat kurucusu» adı verilen Mathias von Thurn 1618'de ayaklanan Bohemyalıların önderi olmuştu; teşvikı üzerine İmparator'un naipleri pencereden aşağı atılmışlardı.

8 Bohemya kralı olarak.

9 İsveç'in güney kısmına Gottland ismi verilmişti.

10 Zühal.

11 Jüpiter, Wallenstein'm ve Octavio'nun yıldızıdır. Her ikisi de «aynı yıldızlar altında» doğmuşlardır.

12 Astroloji gökyüzünü on iki büyük daireye bölüyordu, birbirinin aynı on iki parça olarak şa-

kulî muaddilünnehar dairesinde duranlar «evler» adını almışlardır; bunları bölerek kutupta şekillenen dairelerin zaviyelerine «köşe» denir.

¹³ Düşman mâruf ordu kumandanları: Rheingraf Otto Ludwig von Salm, Bernhard von Weimar, Johann Banner, meşhur İsveçli süvari generali.

¹⁴ Hans Georg Arnheim yahut, Arnim saray işleri müdürü, evince Wallenstein'm yanında hizmet etmişti.

¹⁵ Oder nehri üzerinde Steinau'da, 18 Ekim 1633 te İsveçlileri yenmişti.

¹⁶ Rivayete göre, İmparator, tacının üç elmasına, Lichtenstein, Dietrichstein ve Wallenstein isimlerini vermişti.

¹⁷ Haznedarlık anahtarı kastedilmektedir

ÜÇÜNCÜ PERDE

¹ Wallenstein'm mukavelesine göre, kumanda, arzusu hilâfına onun elinden alınamıyacaktır.

² Yolculuğu esnasında, rüyada gördüğü cenk meydanı ve dragonlar arasında Max; geçmişin bu «sevgi sahnesi» burada, karargâhta hakikat olmuştu.

³ Eski nazariyeye göre, ayla güneş de yedi seyyareye dahildi. (Güneş, Ay, Merih, Utarit, Jüpiter, Zühre, Zühal); ve haftanın yedi günü bu isimleri almışlardı.

⁴ Dünya yüzünde iştihakını dindirecek artık hiçbir şey yoktur.

DÖRDÜNCÜ PERDE

¹ Kurfürst Friedrich V. von der Pfalz'm müsrifçe saray idaresi kastedilmektedir.

² Hepsi muazzam emlak sahibi asilzadeler, Egenberg ve Lichtenstein, Wallenstein'm dostları olarak tanınmışlardır

³ Generalfeldzeugmeister Graf Ernst von Montecuccoli.

⁴ Bernhart von Weimar (1604-39) 1633 te Oxenstierna ona Würzburg ve Bamberg'i kendisine has prenslik olarak vermişti.

⁵ Christian von Braunschweig (1599-1626) Halberstadt piskoposluğunun reisi, Pfalz savaşında Tilly'nin düşmanı olarak tanınmıştır.

⁶ Friedrich von der Pfalz. Bohemyalılar tarafından kral seçilmiş ve büyük bir tantana ile taç giydirilmişti, fakat hemen 1620 de Prag civarında Weissenberge'de mağlûbolmuş ve İngiltere'ye kaçmıştı.

⁷ Rudolf II (1576-1612).

⁸ İmparator I. Ferdinand (1639-87). Doğduğu yer olan Steiermark'm hükümet merkezi olan Gratz arşidukalığı dolayısıyla kendisine bu isim verilmişti. Friedrich von der Pfalz'ı mağlûbetmiş ve Bohemyalıların bütün istiklâllerini yok etmişti.

⁹ En mutaassır Hussit'lerin ismi.

¹⁰ Macar Kraliçesinin günah çıkartıcısı. 1644 te İmparatorun elçisi olarak Pilsen'e Wallenstein'a gönderilmişti.

¹¹ 1628 de Wallenstein, Stralsund'u istilâ etmek istediği zaman.

BEŞİNCİ PERDE

¹ Bilhassa rahip Quiroga ve Lamormain, Wallenstein'in can düşmanları oldukları için.

² Graf Schafgotz, Silezya'da Wallenstein'm mutemedi; bilhassa; Protestan olduğu için kendisine daima «şüpheli adam» göziyle bakılmıştır.

³ Graf Kinsky kıymetli bir Wallenstein taraftarı. Fransa ile olan müzakerede kendisine refakat ettiği zannedilmektedir. Kinsky o sırada karargâhta değildir. Prag'da Dük'ün kumandanı olarak görülmektedir.

⁴ Hakikatte süvarilerin sancaktarı; sonradan süvari bölüğünün en genç zâbiti olarak isim almıştır.

⁵ Jaroslav Sesina (Sesyma) Bohemyalı olan Sesina, Bohemya istiklâlinin alaşağı edilmesinden sonra kaçmağa mecbur olmuş ve Wallenstein'la Gustav Adlof arasında sulh müzakerelerine vasıta olmuştur.

⁶ Bohemya'nın güneyinde küçük bir şehir.
